

GMINA GRYFINO

PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST DLA GMINY GRYFINO NA LATA 2009-2032 - AKTUALIZACJA I -

LISTOPAD 2011

ul. Wiślana 46
60-401 POZNAŃ

**BIURO
PROJEKTOWE**

tel./fax (0-61) 843-06-30, 843-25-54
email: projekty@abrys-technika.pl

TYTUŁ OPRACOWANIA:

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW
ZAWIERAJĄCYCH AZBEST DLA GMINY GRYFINO
NA LATA 2009-2032
- AKTUALIZACJA I -**

ZLECENIODAWCA:

Gmina Gryfino
ul. 1 Maja 16
74-100 Gryfino

WYKONAWCA:

ABRYŚ Technika Sp. z o.o.
ul. Wiślana 46
60-401 Poznań

mgr Alicja Bunikowska

Prezes Zarządu

AUTORZY OPRACOWANIA:

Główny autor i koordynator projektu:

mgr inż. Katarzyna Cieszyńska
Specjalista ds. ochrony środowiska

Współautorzy:

mgr inż. Monika Szulc
Specjalista ds. ochrony środowiska

GRYFINO, listopad 2011

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP	4
1.1. Przedmiot i zakres opracowania.....	4
1.2. Potrzeba opracowania Programu.....	4
1.3. Obowiązujące akty prawa dotyczące postępowania z azbestem.....	5
1.3.1. Obowiązujące ustawy.....	5
1.3.2. Akty wykonawcze.....	6
1.3.3. Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032.....	9
1.4. Wykorzystane materiały.....	10
II. CHARAKTERYSTYKA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST	10
2.1. Rodzaje azbestu.....	10
2.2. Zastosowanie azbestu.....	14
2.3. Szkodliwość azbestu dla zdrowia człowieka.....	16
III. ZASADY POSTĘPOWANIA Z WYROBAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST	19
3.1. Podział zadań.....	20
3.2. Zasady postępowania z wyrobami zawierającymi azbest.....	19
3.3. Prognoza zmian w postępowaniu z azbestem.....	24
IV. BILANS ODPADÓW I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY GRYFINO	25
4.1. Stan wyrobów zawierających azbest stosowanych na terenie gminy.....	27
4.2. Środki niezbędne do realizacji programu.....	27
4.2.1. Pomoc samorządu terytorialnego w usuwaniu wyrobów zawierających azbest.....	33
4.3. Harmonogram realizacji Programu.....	34
V. MOŻLIWOŚCI POZYSKANIA ŚRODKÓW FINANSOWYCH NA DZIAŁANIA ZWIĄZANE Z USUWANIEM AZBESTU Z TERENU GMINY GRYFINO	366
5.1. Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na poziomie krajowym i wojewódzkim.....	367
5.2. Kredyty Banku Ochrony Środowiska S.A.	39
VI. PODSUMOWANIE I WNIOSKI	39
ZAŁĄCZNIK 1. Informacja o rodzaju, ilości i miejscach występowania azbestu i wyrobów z azbestu stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska – nieruchomości będące własnością osób fizycznych.....	411
ZAŁĄCZNIK 2. Informacja o rodzaju, ilości i miejscach występowania azbestu i wyrobów z azbestu stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska – nieruchomości będące własnością osób prawnych lub pozostające w ich zarządzie.....	600
ZAŁĄCZNIK 3. Informacje praktyczne.....	644

I. WSTĘP

1.1. Przedmiot i zakres opracowania

Przedmiotem opracowania jest „Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Gryfino na lata 2009-2032”. Aktualizację Programu wykonano w celu dostosowania dokumentu do aktualnych przepisów prawnych oraz dokumentu krajowego pn. "Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032", który został przyjęty uchwałą Nr 39/2010 Rady Ministrów z dnia 15 marca 2010r.

W Programie gminnym przedstawiono aktualnie obowiązujące podstawy prawne, w oparciu o które, należy dokonać likwidacji azbestu. Ponadto opracowany dokument uwzględnia także:

- ilości wyrobów zawierających azbest,
- rodzaj oraz jego rozmieszczenie na terenie miasta i gminy,
- propozycje działań zmierzających do osiągnięcia nadrzędnego celu Programu wraz z harmonogramem,
- koszty usunięcia wyrobów azbestowych oraz możliwości pozyskania zewnętrznych środków finansowych.

„Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Gryfino na lata 2009-2032 – Aktualizacja I” stanowi podstawę działań zmierzających do uporządkowania podstawowych zagadnień związanych z usunięciem i unieszkodliwieniem azbestu zlokalizowanego na terenie gminy. Program spełnia także funkcję promocyjną oraz informacyjną, realizowaną na terenie Gminy Gryfino.

1.2. Potrzeba opracowania Programu

Każdy rodzaj działalności ludzkiej powoduje wytwarzanie odpadów. Są nimi wszelkie substancje lub przedmioty, których posiadacz pozbywa się, zamierza się pozbyć lub do ich pozbycia się jest obowiązany (art. 3 ust.1, Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach). Niewłaściwy sposób postępowania z odpadami ma negatywne konsekwencje, dla zdrowia ludzi i dla środowiska. Szczególnie szkodliwe dla ludzi i środowiska są tzw. odpady niebezpieczne, do których należą m.in. odpady zawierające azbest.

Problem istnienia odpadów i wyrobów zawierających azbest dotyczy wszystkich, począwszy od krajów Unii Europejskiej, władz najwyższego szczebla RP, poprzez władze lokalne, kończąc na każdym mieszkańcu gminy. Rozwiązanie tego problemu wymaga jego określenia, a następnie zinwentaryzowania i uzależnione jest przede wszystkim od możliwości finansowych oraz świadomości ekologicznej społeczeństwa.

W marcu 2010 roku Rada Ministrów przyjęła "Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032", zgodnie z uchwałą Nr 39/2010. W oparciu o uchwalony dokument, aktualnie obowiązujące przepisy prawne oraz dane dot. ilości wyrobów zawierających azbest znajdujących się w granicach gminy, opracowano własny Program likwidacji wyrobów zawierających azbest.

Podstawowym, długoterminowym celem „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Gryfino na lata 2009-2032 – Aktualizacja I -” jest:

LIKWIDACJA SKUTKÓW ODDZIAŁYWANIA AZBESTU NA ŚRODOWISKO I ZDROWIE MIESZKAŃCÓW GMINY

Osiągnięcie zakładanego celu możliwe jest poprzez bezpieczne usunięcie i całkowite wyeliminowanie z użycia wyrobów azbestowych. Zgodnie z założeniami „Programu

Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” oraz wytycznymi Unii Europejskiej, realizację tego celu przewiduje się na koniec 2032 roku.

Zakładany czasowy harmonogram prac, który będzie realizowany w najbliższych latach na terenie Gminy Gryfino przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 1. Zakładany czasowy harmonogram prac

Etap	Przedział czasowy	Planowana ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest
I	2012-2014	18%
II	2015-2022	39%
III	2023-2032	43%

Źródło: Opracowanie własne

Największy wpływ na realizację założonego celu ma zaangażowanie samych mieszkańców Gminy Gryfino. Tempo realizacji celu długoterminowego może ulec przyspieszeniu, w zależności od możliwości finansowych gminy oraz od możliwości pozyskania zewnętrznych środków na realizację zakładanego celu.

1.3. Obowiązujące akty prawa dotyczące postępowania z azbestem

1.3.1. Obowiązujące ustawy

Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004r. Nr 3 poz. 20 z późn. zm.): ustawa ta jest jedną z ważniejszych regulacji prawnych w Polsce. Ostatnia zmiana ustawy została dokonana 1 czerwca 2009r. (Dz. U. z 2009r. Nr 20 poz. 106). Ustawa zakazuje produkcji wyrobów zawierających azbest, a zarazem dokonuje w zakresie swojej regulacji wdrożenia dyrektyw Wspólnot Europejskich, tj. dyrektywy Rady 76/769/EWG z dnia 27 lipca 1976r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowania niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (Dz. Urz. WE L 262 z 27.09.1976), dyrektywy Komisji 1999/77/WE z dnia 26 lipca 1999r. dostosowującej po raz szósty do postępu technicznego załącznik I do dyrektywy 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowania niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (azbest) (Dz. Urz. WE L 207 z 6.08.1999; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 24, str. 193-195).

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2010r. Nr 185 poz. 1243 z późn. zm.): ustawa określa:

- ❖ zasady postępowania z odpadami, w tym postępowania z odpadami niebezpiecznymi, w sposób zapewniający ochronę zdrowia i życia ludzi oraz ochronę środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- ❖ zasady zapobiegania powstawaniu odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko, a także sposobów odzysku i unieszkodliwiania odpadów.
- ❖ reguluje całość spraw administracyjnych związanych z postępowaniem podczas zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów,
- ❖ omawia obowiązki posiadaczy i wytwórców odpadów, także odpadów niebezpiecznych.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008r. Nr 25 poz. 150 z późn. zm.): ustawa określa zasady ochrony środowiska oraz warunki

korzystania z jego zasobów z uwzględnieniem wymagań zrównoważonego rozwoju. Zawiera szereg istotnych i ważnych postanowień dotyczących m.in.:

- ❖ państwowego monitoringu środowiska, jako systemu pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska oraz gromadzenia, przetwarzania i rozpowszechniania informacji o środowisku,
- ❖ opracowania prognoz oddziaływania na środowisko, w tym gospodarki odpadami, a także programów wojewódzkich, zmierzających do przestrzegania standardów jakościowych środowiska,
- ❖ ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem, sposobu postępowania z substancjami stwarzającymi szczególne zagrożenie dla środowiska,
- ❖ kar i odpowiedzialności za nieprzestrzeganie zasad i przepisów dotyczących ochrony środowiska.

Ustawa uwzględnia założenia przyjęte w dyrektywie Rady 87/217/EWG z dnia 19 marca 1987 r. w sprawie ograniczania zanieczyszczenia środowiska azbestem i zapobiegania temu zanieczyszczeniu (Dz. Urz. WE L 85 z 28.03.1987, str. 40) oraz określa azbest jako substancję stwarzającą szczególne zagrożenie dla środowiska.

Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100 poz. 1085 z późn. zm.): Art. 54 Ustawy wprowadza istotne zmiany i rozszerzenia do zapisów ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, dotyczące wykonawców prac polegających na usuwaniu i transporcie wyrobów zawierających azbest.

Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2006r. Nr 156 poz. 1118 z późn. zm.): na podstawie ustawy określone zostały dopuszczalne stężenia i natężenia czynników szkodliwych dla zdrowia wydzielanych przez materiały budowlane, urządzenia i elementy wyposażenia w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi. Ustawa wprowadza również obowiązek sporządzenia planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, uwzględniający ewentualne prace z wyrobami zawierającymi azbest oraz obowiązek zgłoszenia właściwemu organowi wykonywanie robót budowlanych. Organ ten może nałożyć obowiązek uzyskania pozwolenia, jeżeli ich realizacja mogłaby spowodować m.in. zagrożenie bezpieczeństwa ludzi lub pogorszenie stanu środowiska czy warunków zdrowotno - sanitarnych.

Ustawa z dnia 11 stycznia 2001 r. o substancjach i preparatach chemicznych (Dz. U. z 2009r. Nr 152 poz. 1222 z późn. zm.): ustawa ta określa problematykę dotyczącą substancji i preparatów chemicznych, w tym niebezpiecznych. Ustawa określa warunki, zakazy lub ograniczenia produkcji, wprowadzania do obrotu lub stosowania substancji i preparatów chemicznych, w celu ochrony przed szkodliwym wpływem tych substancji i preparatów na zdrowie człowieka lub na środowisko.

Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. z 2002 r. Nr 199 poz. 1671 z późn. zm.): ustawa określa zasady przewozu drogowego towarów niebezpiecznych, wymagania w stosunku do kierowców i innych osób wykonujących czynności związane z tym przewozem oraz organy właściwe do sprawowania nadzoru i kontroli w tych sprawach. Określa również zasady przystosowania, wyposażenia i oznakowania pojazdów przewożących towary niebezpieczne (zgodnie z umową ADR). Jednocześnie ustawa zmienia ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych z miejsc ich powstawania do miejsc odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, który powinien odbywać się z zachowaniem przepisów obowiązujących przy transporcie towarów niebezpiecznych.

1.3.2. Akty wykonawcze

Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004r.Nr 71, poz. 649): określa obowiązki wykonawcy prac polegające na bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz sposoby używania ww. wyrobów. Omawia warunki transportu, składowania i oznakowania wyrobów azbestowych. Zgodnie z rozporządzeniem właściciele, użytkownicy lub zarządcy obiektów budowlanych zawierających azbest mają obowiązek przeprowadzać kontrole stanu tych wyrobów oraz sporządzać ocenę stanu i możliwości ich bezpiecznego użytkowania. Z kolei wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest posiadać powinien odpowiednie przeszkolenie, zobowiązany jest także do uzyskania stosownych zezwoleń oraz posiadania decyzji zatwierdzającej szczegółowy plan prac usuwania wyrobów azbestowych.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. z 2005 r. Nr 216, poz.1824): rozporządzenie w zakresie swojej regulacji dokonuje wdrożenia postanowień dyrektywy 83/477/EWG z dnia 19 września 1983 r. w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy (Dz. Urz. WEL 327 z 24.11.1983), zmienionej dyrektywą 91/382/EWG z dnia 25 czerwca 1991 r. (Dz. Urz. WE L 206 z 29.07.1991) oraz dyrektywą 2003/18/WE z dnia 27 marca 2003 r. (Dz. Urz. WE L 097 z 15.04.2003). Rozporządzenie określa obowiązki pracodawcy zatrudniającego pracowników przy zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów albo innych materiałów zawierających azbest. Pracodawca zobowiązany jest do zapewnienia ochrony pracowników przed szkodliwym działaniem włókien azbestu i pyłu zawierającego azbest poprzez m.in. stosowanie niezbędnych środków ochrony zmniejszających to ryzyko oraz kontrolę stopnia narażenia pracowników.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2005 r. w sprawie standardów emisyjnych z instalacji (Dz. U. z 2006r. Nr 260, poz. 2181): rozporządzenie dokonuje w zakresie swojej regulacji wdrożenia dyrektywy Rady 87/217/EWG z dnia 19 marca 1987 r. w sprawie ograniczania zanieczyszczenia środowiska azbestem i zapobiegania temu zanieczyszczeniu (Dz. Urz. WE L 85 z 28.03.1987r.). Rozporządzenie określa m.in. standardy emisyjne z instalacji w zakresie wprowadzania gazów lub pyłów do powietrza zróżnicowane w zależności od rodzaju działalności, procesu technologicznego lub operacji technicznej oraz terminu oddania instalacji do eksploatacji, terminu zakończenia jej eksploatacji lub dalszego łącznego czasu jej eksploatacji. Standard emisyjny azbestu wprowadzanego do powietrza emitorem wynosi $0,1\text{mg}/\text{m}^3_{\text{u}}$. Standard emisyjny pyłu wprowadzanego do powietrza emitorem wynosi $0,1\text{mg}/\text{m}^3_{\text{u}}$, jeżeli nie jest oznaczana ilość azbestu w pyłe.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. z 2001 r. Nr 112, poz. 1206): określa katalog odpadów wraz z listą odpadów zawierających azbest klasyfikowanych, jako niebezpieczne. Są to:
06 07 01* - odpady azbestowe z elektrolizy,
06 13 04* - odpady z przetwarzania azbestu,
10 11 81* - odpady zawierające azbest (z hutnictwa szkła),
10 13 09* - odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo-azbestowych,
10 13 10 - odpady z produkcji elementów cementowo-azbestowych inne niż wymienione w 10 13 09*,

15 01 11* - opakowania z metali zawierające niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi,
16 01 11* - okładziny hamulcowe zawierające azbest,
16 02 12* - zużyte urządzenia zawierające wolny azbest,
17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest,
17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest.

Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 4 października 2010 r. w sprawie wysokości stawek opłat za korzystanie ze środowiska na rok 2011 (M.P. z 2010r. Nr 74, poz. 945): określa jednostkowe stawki opłat m.in. za pyły wprowadzane do powietrza, wśród których znalazł się azbest. Jednostkowa stawka za wprowadzanie azbestu do powietrza wynosi 340,58 zł za każdy kg. Za umieszczenie odpadów, które zawierają azbest na składowisku, jednostkowe stawki przedstawione zostały w tabeli 2.

Tabela 2. Jednostkowe stawki za umieszczanie odpadów zawierających azbest na składowisku

Kod	Grupy, podgrupy i rodzaje odpadów	Jednostkowa stawka zł/Mg
06 07 01*	Odpady azbestowe z elektrolizy	49,51
06 13 04*	Odpady z przetwarzania azbestu	49,51
10 11 81*	Odpady zawierające azbest (z hutnictwa szkła)	49,51
10 13 09*	Odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo-azbestowych	49,51
10 13 10	Odpady z produkcji elementów cementowo-azbestowych inne niż wymienione w 10 13 09*	51,75
15 01 11*	Opakowania z metali zawierające niebezpieczne porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest), włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi	49,51
16 01 11*	Okładziny hamulcowe zawierające azbest	49,51
16 02 12*	Zużyte urządzenia zawierające wolny azbest	49,51
17 06 01*	Materiały izolacyjne zawierające azbest	0 (107,85)
17 06 05*	Materiały konstrukcyjne zawierające azbest	0 (107,85)

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 1 grudnia 2004 r. w sprawie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (Dz. U. z 2004 r. Nr 280, poz. 2771 z późn. zm.): określa wykaz substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, wśród których wymienia się azbest. Akt precyzuje również sposób ich rejestrowania, prowadzenia rejestru prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z substancjami, preparatami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym. Określa także metody prowadzenia rejestru pracowników zatrudnionych przy tych pracach, wzory dokumentów dotyczących narażenia pracowników oraz system przechowywania i przekazywania tych dokumentów do podmiotów właściwych do rozpoznawania lub stwierdzania chorób zawodowych. Zawiera warunki i procedury monitorowania stanu zdrowia pracowników narażonych na działanie wymienionych substancji.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny (Dz. U. z 2002 r. Nr 191, poz. 1595): zgodnie z zapisami rozporządzenia w sposób nieselektywny mogą być składowane wyłącznie rodzaje odpadów wymienione w załączniku do powyższego rozporządzenia. Wśród nich znalazły się odpady z grupy: materiały izolacyjne oraz materiały konstrukcyjne zawierające azbest (kod odpadu: 17 06):

- ❖ materiały izolacyjne zawierające azbest (17 06 01*),
- ❖ materiały konstrukcyjne zawierające azbest (17 06 05*).

Oznacza to, że odpady te mogą być składowane wspólnie, na tym samym składowisku odpadów niebezpiecznych zawierających azbest. Natomiast nie wolno tych odpadów mieszać i składować z innymi odpadami niebezpiecznymi.

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 kwietnia 2005 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. z 2005r. Nr 73, poz. 645 z późn. zm.): reguluje tryb, metody, rodzaj i częstotliwość wykonywania badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy (w tym azbestu). Określa również przypadki, w których konieczne jest prowadzenie pomiarów ciągłych oraz wymagania, jakie powinny spełniać laboratoria wykonujące te badania i pomiary. Zawiera wzory dokumentów i uściśla sposób rejestrowania i przechowywania wyników badań i pomiarów.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. z 2009r. Nr 124, poz. 1033): określa sposób przedkładania marszałkowi województwa, przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, a także terminy ich przedkładania, formę, układ oraz wymagane techniki przedkładania.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011r. Nr 8, poz. 31): określa wymagania w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest, wymagania w zakresie wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest, zwanych dalej „instalacjami lub urządzeniami zawierającymi azbest”. Dodatkowo w przedmiotowym rozporządzeniu zawarto informacje związane z wymaganiami w zakresie przemieszczania odpadów zawierających azbest; sposób oznaczenia, miejsc, pomieszczeń, instalacji lub urządzeń zawierających azbest; sposób inwentaryzowania odpadów zawierających azbest w miejscach ich wykorzystywania; terminy przedkładania odpowiednio marszałkowi województwa albo wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta informacji o: rodzaju, ilości i miejscach występowania wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest, instalacjach lub urządzeniach zawierających azbest, przewidywanym terminie usunięcia wyrobów zawierających azbest; formę i układ przedkładanych informacji; terminy w których powinny być oczyszczone instalacje lub urządzenia zawierające azbest.

1.3.3. Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032

W marcu 2010 roku Rada Ministrów przyjęła "Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032", zgodnie z uchwałą Nr 39/2010. Program ten utrzymuje cele przyjętego przez Radę Ministrów 14 maja 2002r. „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”, tj.:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
- minimalizację negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju,
- likwidację szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Szczegółowe informacje dotyczące „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” zawarte zostały w rozdziale 3.3. Prognoza zmian w postępowaniu z azbestem.

1.4. Wykorzystane materiały

W celu opracowania projektu „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Gryfino na lata 2009 – 2032 – Aktualizacja I” wykorzystano dane ankietowe dotyczące ilości i stanu wyrobów zawierających azbest stosowanych na terenie Gminy Gryfino pochodzące od właścicieli i zarządców nieruchomości.

II. CHARAKTERYSTYKA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

2.1. Rodzaje azbestu

Przez wiele lat azbest był najpopularniejszym i najtańszym surowcem do wyrobu materiałów budowlanych. Kiedy dowiedziono jego szkodliwości dla zdrowia, wzbudziło to wiele sporów i kontrowersji, z jednej strony w sporze stanęli lekarze i ekolodzy, a z drugiej producenci stosujący azbest. Ostatecznie konflikt zakończył się uchwaleniem przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest. Powyższą ustawą zakazano produkcji i stosowania wyrobów zawierających azbest. Pozostał jednak problem unieszkodliwienia azbestu zastosowanego w wyrobach już użytkowanych.

W celu rozwiązania tego problemu, Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 19 czerwca 1997r. przyjął Rezolucję w sprawie programu wycofania azbestu z gospodarki (M. P. Nr 38, poz. 373), w której Rada Ministrów została zobowiązana m.in. do opracowania programu zmierzającego do wycofania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski. Na podstawie powyższej Rezolucji w dniu 14 maja 2002r. Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej przyjęła do realizacji „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”, w którym dla samorządów gmin, powiatów i województw wytyczono kierunki działania oraz nałożono obowiązek opracowania podobnych programów obejmujących obszar działania właściwego samorządu.

Azbest jest ogólną nazwą sześciu różnych minerałów z grupy serpentynitów i amfiboli, występujących w postaci włóknistych skupień. Pod względem chemicznym, azbest to uwodnione krzemiany lub glinokrzemiany magnezu, żelaza, glinu i niklu. Są to minerały o budowie włóknistej oraz udowodnionym działaniu kancerogennym¹. Mimo to azbest był i nadal jest pozyskiwany na skalę przemysłową w kilku miejscach na ziemi. Niezależnie od różnic chemicznych i wynikających z budowy krystalicznej, są minerałami naturalnie występującymi w przyrodzie, w dodatku dość powszechnie. Większość azbestów powstała w skałach pochodzenia magmowego, głównie ultra-zasadowych, takich jak perydotyt czy piroksenit. Z reguły azbest tworzy wypełnienia szczelin w tych skałach w postaci bardzo cienkich, włóknistych monokryształów, których długość dochodzi do kilkudziesięciu centymetrów. Może współwystępować z innymi minerałami, takimi jak: mika, talk, kalcyt, dolomit, magnezyt. Azbest często zawiera domieszki pierwiastków śladowych, np. niklu, chromu, wanadu.

Azbest, jako minerał posiada niepowtarzalne cechy chemiczne i fizyczne, m.in. jest ogniotrwały, termoizolacyjny i dźwiękochłonny. Temperatura rozkładu i topnienia azbestu osiąga ok. 1500°C, co jest podstawą jego funkcjonalności, dzięki której znalazł powszechne zastosowanie, jako materiał ogniotrwały w różnego rodzaju artykułach. Właściwości

---

¹ Czynniki kancerogenne - ogół czynników zwiększających ryzyko rozwoju nowotworu.

termoizolacyjne i dźwiękochłonne, wytrzymałość na rozciąganie, elastyczność, a także odporność niektórych odmian azbestu na działanie kwasów spowodowały, że stosowany był od bardzo dawna, a przemysł azbestowy rozwinął się od 1889 r. na bazie olbrzymich złóż w Kanadzie i Rosji. Włókna azbestu należą do najcieńszych naturalnych włókien występujących w przyrodzie.

Azbest serpentynowy - chryzolit zwany inaczej azbestem białym o wzorze chemicznym $Mg_6[(OH)_8Si_4O_{10}]$, jest minerałem pospolitym i szeroko rozpowszechnionym. Jego nazwa nawiązuje do barwy i sposobu wykształcenia minerału. Jest giętki, sprężysty, przeświecający, nieprzezroczysty. Wykazuje podzielność na długie, cienkie, włókna, jest koloru żółtego a po rozwłóknieniu - białego. Często zawiera niewielkie ilości żelaza i glinu. Był eksploatowany w największych ilościach. Włókna są elastyczne z tendencją do tworzenia wiązek z rozszczepionymi końcami. Są to najcieńsze włókna pochodzenia naturalnego o grubości do 1 μm . Włókna te są odporne na działanie wysokiej temperatury, czynników chemicznych, na ścieranie. Włókna te nadają się do tkania i spłśniania. Chryzolit źle przewodzi ciepło i elektryczność. Występuje głównie w Kanadzie (Quebec), Rosji (Ural, Sajany), USA, RPA, Zimbabwe, i na Cyprze. Wykorzystywany jest do wyrobu tkanin, np. na ubrania ogniotrwałe, okładzin ciernych, szczęk hamulcowych, farb ogniotrwałych, materiałów izolacyjnych a także niepalnych materiałów budowlanych takich jak płyty azbestocementowe i kanały wentylacyjne.

Rysunek 1. Włókna chryzolit

Źródło: www.mgip.gov.pl

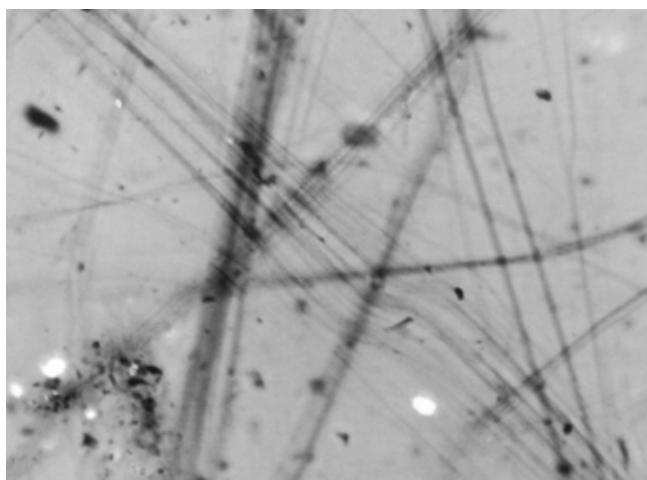
Azbesty amfibolowe są to minerały będące mieszaniną krzemianów, głównie magnezu, żelaza, wapnia i sodu z niewielką zawartością innych metali. Występują w wielu odmianach, różniących się składem i postacią krystaliczną. Azbesty amfibolowe są znacznie mniej rozpowszechnione w przyrodzie w porównaniu do azbestu serpentynowego, są od niego twardsze i nieco cięższe. Wykazują dużą kwasoodporność, lecz ze względu na większą kruchość są rzadziej stosowane.

Do azbestu z grupy amfiboli zaliczyć możemy: krokidolit, amozyt, antofyllit, tremolit oraz aktynolit. Z tych odmian w przemyśle mają znaczenie tylko krokidolit i amozyt, gdyż są najbardziej wytrzymałe mechanicznie.

Azbesty amfibolowe (amozytowy, krokidolitowy, antofyllitowy, aktynolitowy, tremolitowy) są znacznie mniej rozpowszechnione. Występują głównie w RPA, Zimbabwe, Mongolii. Ze względu na dużą kwasoodporność używane są w przemyśle chemicznym oraz do wyrobu ciśnieniowych rur kanalizacyjnych i wodociagowych. W Polsce nie występują złoża azbestu

nadające się do eksploatacji. Niewielkie ilości występują na Dolnym Śląsku jako zanieczyszczenie złóż innych surowców mineralnych takich jak: melafiro, gabro, ruda niklu, magnezyt.

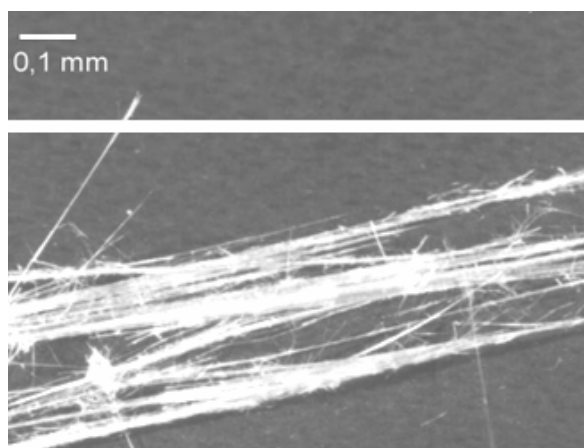
- ❖ **Krokidolit** zwany azbestem niebieskim o wzorze chemicznym $\text{Na}_2\text{Fe}_3\text{Fe}_2[(\text{OH})\text{Si}_4\text{O}_{11}]_2$ jest krzemianem sodowo-żelazowym. Dzięki aerodynamicznemu kształtowi, prostych, ostro zakończonych włóknach łatwo przenika do płuc i pęcherzyków płucnych, ulegając retencji (gromadzeniu), dlatego też uważany jest za najbardziej szkodliwy, rakotwórczy i mutagenny. Został najwcześniej wycofany z użytkowania. Włókna elementarne są krótsze i cieńsze niż innych azbestów amfibolowych, posiadają dużą sprężystość, wytrzymałość na zrywanie, dają się łatwo prząść. Krokidolit jest minerałem rzadkim. Posiada wysoką odporność na kwasy i ługi, dzięki czemu znajduje większe zastosowanie w przemyśle chemicznym niż chryzolit.

Rysunek 2. Włókna krokidolitu

Źródło: www.mgip.gov.pl

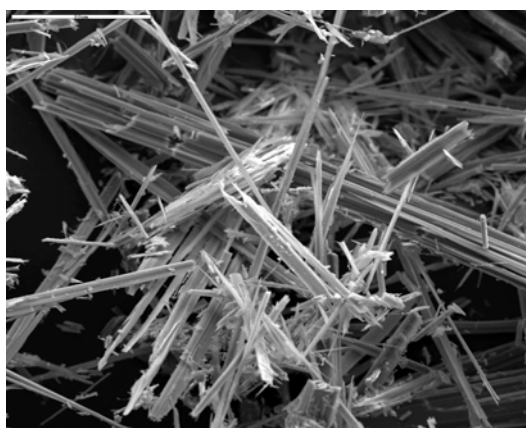
- ❖ **Amozyt** zwany jest azbestem brązowym lub brunatnym o wzorze chemicznym $(\text{FeMg})_7[(\text{OH})\text{Si}_4\text{O}_{11}]_2$. Jego charakterystyczną cechą jest zdolność do rozłupywania się wzdłuż płaszczyzn krystalograficznych na długie ostre i sprężyste włókna. Konsekwencją tej właściwości jest tworzenie większej ilości włókien respirabilnych (takich, które z powietrzem dostają się do pęcherzyków płucnych, skąd mogą penetrować tkankę płucną) i większej agresywności biologicznej, czego wynikiem jest szkodliwość pośrednia między krokidolitem i chryzotylem. Amozyt jest krzemianem żelazowo-magnezowym. Tworzy włókna grube i mało wytrzymałe, a więc o małej przydatności do przędzenia. Charakteryzuje się dobrą odpornością na kwasy, alkalia, wodę morską. Pod względem odporności na temperaturę i ogień amozyt nie ustępuje chryzotylowi.

Rysunek 3. Włókna amozytu

Źródło: www.mgip.gov.pl

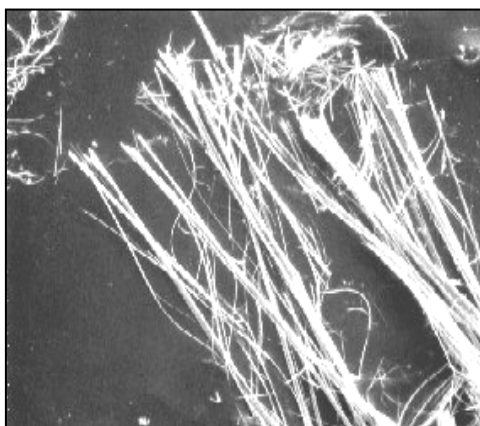
- ❖ **Antofyllit** o wzorze chemicznym $(\text{Mg,Fe})_7[(\text{OH})\text{Si}_4\text{O}_{11}]_2$ jest krzemianem magnezowym zawierającym żelazo, czasem zawiera domieszki glinu. Wykazuje charakterystyczną włóknistą oddzielność, jest kruchy a włókna są miękkie i sprężyste, dlatego posiada małą wytrzymałość mechaniczną i bardzo dużą odporność na temperaturę i na chemikalia. Jest to azbest rzadko spotykany. Występuje czasami w przyrodzie w złożach talku. Rzadko stosowany w przemyśle.

Rysunek 4. Włókna antofyllitu

Źródło: www.mgip.gov.pl

- ❖ **Tremolit i aktynolit** o wzorach chemicznych $\text{Ca}_2\text{Mg}_5[(\text{OH})\text{Si}_4\text{O}_{11}]_2$ i $\text{Ca}_2(\text{Mg}[(\text{OH})\text{Si}_4\text{O}_{11}]_2)$ to rodzaje azbestu amfibolowego nie mające znaczenia przemysłowego. Zwykle tworzą domieszki w złożach chryzotylowych i talkowych. Aktynolit jest najczęściej zielonej barwy, niektóre okazy mogą być także ciemnozielone, a nawet niemal czarne. Jest kruchy, przezroczysty, często zawiera nieznaczące ilości manganu, tytanu, glinu, sodu. Tremolit krystalizuje w układzie jednoskośnym, zwykle w postaci włóknistych agregatów. Posiada doskonałą łupliwość oraz twardość około 5,5-6. Tremolit charakteryzuje się barwą białą, żółtawą, zielonawą lub szarą, spotyka się również kryształy bezbarwne. Posiada szklisty lub jedwabisty połysk. Występuje w skałach metamorficznych (wapienie, dolomity, serpentynity, łupki krystaliczne). W dużych ilościach wydobywany jest w Stanach Zjednoczonych, Rosji (eksploatacja na skalę przemysłową), Szwajcarii i Austrii. W Polsce spotykany na Dolnym Śląsku.

Rysunek 5. Włókna tremolitu

Źródło: www.mgip.gov.pl

2.2. Zastosowanie azbestu

Azbest jako minerał znany jest od kilku tysięcy lat. Szerokie jego zastosowanie w dużych ilościach miało miejsce w okresie ostatnich 100 lat. Ze względu na swoje zalety, tj. odporność na wysokie temperatury, działanie mrozu, kwasów, elastyczność, dobre właściwości mechaniczne i małe przewodnictwo cieplne wykorzystywany był jako cenny surowiec do produkcji około 3 tys. różnych wyrobów przemysłowych. W Polsce azbest znalazł zastosowanie w budownictwie przy produkcji eternitu, tj. płyt falistych azbestowo-cementowych do pokryć dachowych, płyt prasowanych płaskich, płyt „karo” stosowanych jako dachowe pokrycia lub elewacje, rur azbestowo-cementowych wysokociśnieniowych i kanalizacyjnych czy różnych elementów wielkowymiarowych. Z azbestu wykonywano zabezpieczenia chroniące przed ogniem lub wysoką temperaturą, np. kłapy przeciwpożarowe, ciągi telekomunikacyjne, elektryczne tablice rozdzielcze, obudowy klatek schodowych, zabezpieczenia elementów stropowych i ściennych, drogach ewakuacyjnych, rynnach spustowych zsyków na śmieci i innych. W pomieszczeniach wygłuszanych używano tkanin zawierających azbest.

W energetyce azbest stosowano w elektrociepłowniach i elektrowniach, w obmurowaniach kotłów oraz uszczelnieniach urządzeń poddanych wysokiej temperaturze, w zaworach, izolacjach tras ciepłowniczych, kominach o dużej wysokości, chłodniach wentylatorowych czy rurach odprowadzających parę.

Również przemysł środków transportu nie jest wolny od elementów azbestowych, które używane były do termoizolacji i izolacji elektrycznych w elektrowozach, tramwajach, wagonach, metrze, jak również w silnikach pojazdów mechanicznych, elementach ciernych (sprzęgłach, hamulcach) czy elementach kolektorów wydechowych. Podobnie przedstawia się sytuacja w przemyśle lotniczym i stoczniowym. Przemysł chemiczny wykorzystuje azbest w przeponach używanych w elektrolitycznej produkcji chloru oraz w hutach szkła. Z azbestu wykonywane były materiały filtracyjne używane w przemyśle piwowarskim i farmacji.

Produkcja płyt azbestowo - cementowych na ziemiach polskich rozpoczęła się w 1907 roku i trwała do roku 1998. Po 1945 roku na teren Polski sprowadzono 2 mln ton azbestu, z którego w większości wyprodukowano materiały budowlane. Szacuje się, że na terytorium Polski znajduje się około 15,5mln Mg wyrobów zawierających azbest, z czego 14,9 mln Mg, to płyty azbestowo- cementowe.

Teoretycznie każdy obiekt może zawierać materiały i wyroby, w których skład wchodzi azbest, jednak prawdopodobieństwo jego występowania wzrasta w obiektach starszych (budowanych do lat 80), przemysłowych – związanych z energetyką, ciepłownictwem, produkcją chemiczną oraz wszędzie tam, gdzie stosowano wysokie temperatury, co wymagało izolacji termicznej. Informacja o występowaniu w danym obiekcie azbestu powinna znajdować się w dokumentacji technicznej, jednakże ze względu na szerokie zastosowanie azbestu tak szczegółowych informacji brakuje. Azbest spotykany jest zarówno w wyrobach specjalistycznych jak i w wyrobach powszechnego użytku.

Azbest można spotkać:

- na strychach i ocieplonych stropodachach, jako obudowy stalowej konstrukcji nośnej lub połączeń szybów wentylacyjnych,
- w pomieszczeniach użytkowych budynków, jako obudowy konstrukcji nośnej, ściany działowe, ściany osłonowe czy elewacje,
- w piwnicach, w postaci izolacji urządzeń ciepłowniczych, rur, bojlerów, zaworów, wymienników ciepła (w węzłach cieplnych), w postaci sufitów podwieszonych,
- w szybach windowych, szachtach, zsypach, pomieszczeniach instalacyjnych, maszynowniach dźwigów,
- na klatkach schodowych (ścianach), w toaletach,
- w budynkach przemysłowych – w pomieszczeniach dla personelu produkcyjnego, w centralach telefonicznych, wentylatorniach, wymiennikowniach, dyspozytorniach,
- w przejściach przewodów kanalizacyjnych i elektrycznych, między stropem a sufitem ostatnich kondygnacji.

W zależności od zawartości azbestu, stosowanego spoiwa oraz gęstości objętościowej wyroby azbestowe dzielą się na miękkie (klasa I) i twarde (klasa II).

Klasa I obejmuje wyroby o gęstości objętościowej <1000 kg/m³, zawierające powyżej 20% (do około 100%) azbestu. Wyroby te łatwo ulegają uszkodzeniom mechanicznym, czemu towarzyszy znaczna emisja włókien azbestu do otoczenia. Do klasy tej należą:

- wyroby tekstylne z azbestu używane w celach ochronnych (płótna, tkaniny, koce, sznury itp.),
- szczeliwa plecione, tektury uszczelkowe stosowane m.in. w sprzęcie AGD,
- płytki podłogowe PCW,
- płaszcze azbestowo-gipsowe stosowane w izolacji rur w ciepłownictwie, natryski azbestowe na konstrukcje stalowe,
- materiały i wykładziny cierne.

Klasa II obejmuje wyroby o gęstości objętościowej > 1000 kg/m³, zawierające na ogół poniżej 20% azbestu. W wyrobach tych włókna azbestowe są mocno związane, a w przypadku mechanicznego uszkodzenia (np. pęknięcia) ma miejsce stosunkowo niewielka emisja azbestu do otoczenia w porównaniu z wyrobami klasy I. Niebezpieczeństwo dla zdrowia ludzi i środowiska stwarza mechaniczna obróbka tych wyrobów (cięcie, wiercenie otworów) oraz rozbijanie w wyniku zrzucania z wysokości w wyniku prac remontowych. Wyroby twarde to m.in.:

- płyty azbestowo-cementowe faliste oraz płyty azbestowo-cementowe typu „karo” stosowane, jako pokrycia dachowe,
- płyty płaskie wykorzystywane, jako elewacja w budownictwie wielokondygnacyjnym,
- rury wykorzystywane do instalacji wodociągowych i kanalizacyjnych oraz jako przewody kominowe i zsypy.

Trwałość wyrobów azbestowo-cementowych określa się na 30 do 60 lat. Najdłuższa jest trwałość płyt azbestowo-cementowych, natomiast okres eksploatacji innych wyrobów jest z reguły krótszy. Ogólne zestawienie zastosowań azbestowych wg dr inż. Sz. Kuzio prezentuje tabela 3.

Tabela 3. Ogólne zestawienie zastosowań wyrobów azbestowych (wg dr inż. Sz. Kuzio)

Rodzaje wyrobów	Wyroby	% Udział azbestu w wyrobie	Zastosowanie	Zalety wyrobu
Wyroby azbestowo cementowe	płyty dekarские, rury ciśnieniowe, płyty okładzinowe i elewacyjne	5-30	pokrycia dachowe elewacje wodociągi i kanalizacje	ogniotrwałość odporność na korozję i gnienie, wytrzymałe mechanicznie, lekkie, trwałe, nie wymagają konserwacji
Wyroby izolacyjne	wata, włóknina, sznury, tkanina termoizolacyjna, taśmy	75- około100	izolacje kotłów parowych, silników, rurociągów, wymienników ciepła, zbiorników ubrania i tkaniny termoizolacyjne	odporne na wysoką temperaturę, trwałe
Wyroby uszczelniające	tektura, płyty azbestowo- kautzukowe, szczeliwa plecione	75- około 100	uszczelnienia narażone na: wysoką temperaturę wodę i parę kwasy i zasady oleje, gazy spalinowe	odporne na wysokie temperatury, wytrzymałe na ściskanie, dobra elastyczność, odporność chemiczna
Wyroby cierne	okładziny cierne, klocki hamulcowe	30	elementy napędów	chroni elementy przed przeegraniem
Wyroby hydroizolacyjne	lepiki asfaltowe, kity uszczelniające, zaprawy gruntujące, płytki podłogowe	20-40	materiały stosowane w budownictwie	Lekkie, trwałe
Inne	materiał filtracyjny w przemysle piwowarskim i w farmacji, wypełniacz lakierów i izolacji przewodów grzewczych, produkcja masek przeciwgazowych	-	-	-

2.3. Szkodliwość azbestu dla zdrowia człowieka

Odpady i wyroby zawierające azbest w dobrym stanie technicznym, które nie są poddawane działaniom mechanicznym nie stanowią zagrożenia zdrowia. Chorobotwórcze działanie azbestu powstaje w wyniku wdychania włókien zawieszonych w powietrzu. Dopóki włókna nie są uwalniane do powietrza, wyroby z azbestu nie stanowią zagrożenia dla zdrowia. Na występowanie zagrożenia wpływa rodzaj azbestu, wymiary tworzących go włókien, ich stężenie oraz czas trwania oddziaływania na organizmy żywe. Biologiczna agresywność pyłu azbestowego jest zależna od stopnia penetracji i liczby

włókien, które wniknęły do płuc, oraz fizycznych i aerodynamicznych cech włókien. Włókna cienkie o średnicy poniżej 3µm przenoszone są łatwiej i docierają do końcowych odcinków dróg oddechowych, podczas gdy włókna grubsze o średnicy powyżej 5µm zatrzymują się w górnych odcinkach dróg oddechowych. Skręcone włókna chryzotyłu o dużej średnicy, mają tendencję do zatrzymywania się wyżej, w porównaniu z igłowymi włóknami azbestów amfibolowych, które z łatwością przenikają do obwodowych części płuc. Największe zagrożenie stanowią włókna respirabilne, które mogą występować w trwałej postaci w powietrzu i przedostawać się z wdychanym powietrzem do pęcherzyków płucnych. Charakteryzują się długością większą od 5µm i grubością mniejszą niż 3µm, a stosunek długości włókna do jego grubości nie jest mniejszy niż 3:1.

Minister Pracy i Polityki Społecznej Rozporządzeniem z dnia 16 czerwca 2009 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 105 poz. 873) ustalił wartości najwyższych dopuszczalnych stężeń chemicznych i pyłowych czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy. Wśród pyłów znalazły się również pyły zawierające azbest. Jednakże należy pamiętać, że pojęcie stężeń dopuszczalnych w przypadku azbestu jest umowne i stanowi kompromis pomiędzy wymaganiami medycyny, a możliwościami technicznymi. Działania Unii Europejskiej dążą do zminimalizowania wpływu azbestu na zdrowie ludzkie. Szkodliwe działanie azbestu może zostać zwielokrotnione w momencie jednoczesnego narażenia organizmu na inne substancje rakotwórcze (np. węglowodory aromatyczne, metale ciężkie czy dym tytoniowy). Wykaz wartości najwyższych dopuszczalnych stężeń pyłowych czynników zawierających azbest, szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy na podst. ww. rozporządzenia przedstawia tabela 4.

Tabela 4. Wykaz wartości najwyższych dopuszczalnych stężeń pyłowych czynników zawierających azbest, szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy

Lp.	Nazwa i nr CAS ⁴ czynnika szkodliwego dla zdrowia	Najwyższe dopuszczalne stężenie	
		mg/m ³	włókien w cm ³
1.	Pyły zawierające azbest (jeden lub więcej rodzajów azbestu wymienionych poniżej): Aktynolit [77536-66-4] Antofilit [77536-67-5] Chryzotyl [12001-29-5] Grueneryt (amozyt) [12171-73-5] Krokidolit [12001-28-4] Tremolit [77536-68-6] - pył całkowity ¹ - włókna respirabilne ³	0,5 -	- 0,1
2.	Pyły talku i talku zawierającego włókna mineralne (w tym azbest): [14807-96-6] a) talk zawierający włókna mineralne (w tym azbest): - pył całkowity ¹ - włókna respirabilne ³	1 -	- 0,5

¹ Pył całkowity - zbiór wszystkich cząstek otoczonych powietrzem w określonej objętości powietrza.

² Pył respirabilny - zbiór cząstek przechodzących przez selektor wstępny o charakterystyce przepuszczalności według wymiarów cząstek opisanej logarytmiczno-normalną funkcją prawdopodobieństwa ze średnią wartością średnicy aerodynamicznej $3,5 \pm 0,3\mu\text{m}$ i z geometrycznym odchyleniem standardowym $1,5 \pm 0,1$.

³ Włókna respirabilne - włókna o długości powyżej 5µm o maksymalnej średnicy poniżej 3µm i o stosunku długości do średnicy > 3.

⁴ CAS (Chemical Abstracts Service Registry Number) jest oznaczeniem numerycznym substancji pozwalającym jednoznacznie zidentyfikować substancję chemiczną.

Długotrwałe narażenie na działanie pyłu azbestowego może być przyczyną następujących chorób układu oddechowego:

- pylicy azbestowej (azbestozy),
- raka płuc (najpowszechniejszy nowotwór złośliwy),
- międzybłoniaków opłucnej i otrzewnej (nowotworów o wysokiej złośliwości),
- zmian opłucnowych.

Pylica azbestowa (azbestoza) to śródmiąższowe patologiczne zwłóknienie tkanki płucnej, charakteryzujące się występowaniem tzw. ciałek azbestowych lub włókien azbestowych. Proces włóknienia jest procesem przewlekłym, który jest kontynuowany nawet po ustaniu narażenia. Schorzenie to obserwowane jest tylko w warunkach narażenia zawodowego, przy stężeniach włókien azbestu przekraczających wartości dopuszczalne. Zmiany opłucnowe wywołane pyłem azbestu mają postać blaszek, zgrubień i odczynów wysiękowych, towarzyszących procesom włóknienia tkanki płucnej. Ciężkość azbestozy zależy zarówno od kumulowanej dawki włókien azbestu, jak i okresu, jaki upłynął od pierwszego narażenia.

Rak płuc jest najczęściej występującym nowotworem złośliwym wywoływanym na ogół w warunkach narażenia zawodowego przez wszystkie rodzaje azbestu. Azbestowe zmiany nowotworowe mają tendencję do umiejscowienia się w dolnej części płuca. Ryzyko raka płuca jest jednak bardzo zróżnicowane i zależy przede wszystkim od rodzaju azbestu, charakterystyki wymiarowej włókien, stężenia włókien, okresu narażenia i nawyku palenia tytoniu.

Międzybłoniak to rzadko występujący rodzaj nowotworu złośliwego, który występuje w tkance łącznej obejmującej praktycznie wszystkie narządy wewnętrzne organizmu. Choroba dzieli się na różne typy:

- Złośliwy międzybłoniak opłucnej, który ma wpływ na tkankę płuc i jest najbardziej powszechny.
- Choroba otrzewna, która występuje w tkance brzucha.

Ryzyko rozwoju tej choroby zależy od rodzaju azbestu, z którym mamy do czynienia i przede wszystkim od czasu, jaki upłynął od pierwszego narażenia. Okazało się, że w etiologii międzybłoniaka główną rolę odgrywa azbest krokidolitowy, amozytowy i tremolitowy. Rola azbestu chryzotylowego nie jest do końca wyjaśniona, ponieważ obserwowane przypadki tego nowotworu w populacjach narażonych na azbest chryzotylowy przypisuje się często zanieczyszczeniom przez azbesty amfibolowe. Nowotwory te charakteryzują się wysoką śmiertelnością oraz krótką przeżywalnością wynoszącą około jednego roku od momentu wystąpienia najczęstszych objawów klinicznych.

Zmiany opłucnowe wywołane pyłem azbestu mogą występować pod postacią blaszek, zgrubień i odczynów wysiękowych. Łagodne zmiany opłucnowe nie mają większego znaczenia klinicznego. Zgrubienia opłucnej zwykle towarzyszą procesom włóknienia sąsiadującej tkanki płucnej.

Najgroźniejsza jest emisja włókien azbestowych do otoczenia podczas eksploatacji płyt azbestowo-cementowych w złym stanie technicznym (popękanych) oraz podczas ich czyszczenia i demontażu bez odpowiednich zabezpieczeń. Zagrożenie chorobami związanymi z azbestem pojawia się w momencie, gdy zaistnieją warunki stwarzające możliwość uwalniania włókien azbestu do powietrza atmosferycznego. Wyróżnić możemy trzy rodzaje narażenia na pyły azbestowe:

1. **Ekspozycja zawodowa** – występuje w momencie narażenia na pył azbestowy podczas pracy, np. w zakładach produkujących wyroby zawierające azbest oraz

w kopalniach. Zagrożenie takie pojawia się również podczas produkcji odpadów zawierających azbest.

2. **Ekspozycja parawodowa** – dotyczy osób przebywających na terenach sąsiadujących z kopalniami i zakładami przetwarzającymi azbest oraz rodzin pracowników tych zakładów.
3. **Ekspozycja populacji generalnej** - zwana środowiskową, związana jest z występowaniem azbestu w powietrzu atmosferycznym, wodzie pitnej i artykułach spożywczych. Do wody azbest wprowadzony może zostać poprzez rozpuszczanie skał, rud i minerałów zawierających azbest, z gleby zanieczyszczonej azbestem, ze ścieków przemysłowych, zanieczyszczeń atmosferycznych i rur azbestowo-cementowych wykorzystywanych do budowy wodociągów. Z kolei zanieczyszczenie artykułów spożywczych nie zostało dokładnie zbadane, aczkolwiek może ono nastąpić poprzez użycie w procesie produkcyjnym zanieczyszczonej wody lub np. talku używanego do polerowania ryżu; również jeżeli produkty spożywcze są zanieczyszczone resztkami gleby, pyłu czy brudu.

Każda z wymienionych ekspozycji może doprowadzić do osadzania włókien azbestowych w organizmie człowieka, co wywołuje wiele chorób. Ekspozycja zawodowa może być przyczyną pylicy azbestowej (azbestozy), zmian opłucnych, raka płuca oraz międzybłoniaków opłucnej i otrzewnej.

W przypadku ekspozycji parawodowej i ekspozycji populacji generalnej głównym skutkiem zdrowotnym jest międzybłoniak opłucnej, jednakże możliwy jest również wzrost ryzyka raka płuc. Wszystkie choroby wywołane przez pyły azbestu charakteryzują się długimi okresami czasu pomiędzy pierwszym narażeniem a ujawnieniem się zmian patologicznych (ok. 15-40 lat).

Nie stwierdzono natomiast szkodliwości azbestu zawartego w wodzie pitnej przesyłanej rurociągami wykonanymi z azbestu. W związku z powyższym zastępowanie rur azbestowo-cementowych rurami z bezazbestowymi powinno odbywać się sukcesywnie, w miarę technicznego zużycia lub awarii.

Trwałość wyrobów azbestowo-cementowych jest znaczna, szacowana na co najmniej 30-60 lat. Zależy ona jednak od warunków eksploatacji. Czynnikiem zmniejszającymi trwałość wyrobów azbestowych są kwaśne deszcze i czynniki mechaniczne. Niezależnie od szacowanych okresów trwałości wyrobów azbestowych, w miarę upływu czasu narasta problem pogarszania się ich stanu technicznego. Pod wpływem rozpowszechnienia wiedzy na temat szkodliwości azbestu od kilkunastu lat czynione są działania na rzecz właściwego stosowania i egzekwowania bezpiecznych metod eksploatacji, usuwania, transportu i unieszkodliwiania odpadów powstałych z tych wyrobów.

III. ZASADY POSTĘPOWANIA Z WYROBAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST

Eksploatowane wyroby zawierające azbest nie stanowią zagrożenia, jeżeli:

- ❖ nie podlegają działaniom mechanicznym – łamaniu, ścieraniu, itd.,
- ❖ ich stan techniczny ocenia się jako dobry,
- ❖ przy użytkowaniu spełniane są wymagania techniczne określone przepisami prawnymi.

Zagrożenie pojawia się w momencie bezpośredniego narażenia na wdychanie włókien azbestu uwolnionych z tych materiałów i wyrobów w wyniku ich uszkodzenia, np. rozkruszenia, ścierania, łamania podczas prac rozbiórkowych, przemieszczania,

transportu, itd., stąd niezwykle ważnym jest aby takie działania prowadzone były przez wyspecjalizowane firmy znające odpowiednie procedury.

Podstawą podjęcia decyzji o konieczności usunięcia wyrobów zawierających azbest winna być dokonana kontrola stanu technicznego wyrobów. Kontrola taka może być wykonana przez właściciela lub użytkownika nieruchomości lub wyspecjalizowaną firmę. Efektem dokonanej kontroli winien być dokument „Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”. Ocena daje wskazówki, co do pilności wykonania prac związanych z usunięciem wyrobów:

- ❖ **I stopień pilności** – konieczność natychmiastowego usunięcia wyrobów,
- ❖ **II stopień pilności** – wymagana ponowna ocena po roku,
- ❖ **III stopień pilności** – ponowna ocena w ciągu pięciu lat.

Bez względu na stan techniczny wyrobów zawierających azbest ich usunięcie musi nastąpić do końca 2032 roku. Obowiązek ten spoczywa na wszystkich właścicielach nieruchomości, na których występują odpady lub wyroby zawierające azbest.

3.1. Podział zadań

Zgodnie z zapisami dokumentu pn. „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” w realizacji zadań mających na celu usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest uczestniczyć będą jednostki na następujących poziomach:

- ❖ centralnym – Rada Ministrów, Minister Gospodarki i w strukturze Ministerstwa Gospodarki Główny Koordynator,
- ❖ wojewódzkim – samorząd województwa,
- ❖ lokalnym – samorząd powiatowy i samorząd gminny.

Zgodnie z zapisami Programu zadania na poziomie lokalnym realizują odpowiednio samorząd powiatowy oraz gminny. Zadania Samorządu gminnego:

- ❖ gromadzenie przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.pl,
- ❖ przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, także w ramach planów gospodarki odpadami,
- ❖ organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm,
- ❖ organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w Programie,
- ❖ inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest,
- ❖ współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest,
- ❖ współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest,
- ❖ współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację Programu,
- ❖ współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

Usunięcie wyrobów zawierających azbest, zakwalifikowanych zgodnie z oceną, do wymiany na skutek nadmiernego zużycia lub uszkodzenia stanowi obowiązek właściciela, użytkownika wieczystego lub zarządcy nieruchomości, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca występowania azbestu.

Właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca nieruchomości, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca występowania azbestu przed przystąpieniem do usuwania wyrobów zawierających azbest powinien zgłosić planowane prace do właściwego organu administracji architektoniczno-budowlanej, czyli Starosty. Jeżeli właściciel lub zarządca nieruchomości chce usunąć azbest musi zgłosić się do specjalistycznej firmy, która posiada zezwolenie na wytwarzanie odpadów i wyrobów zawierających azbest. Transport odpadów winien odbywać się wg ściśle określonych zezwoleń wydawanych przez Marszałka Województwa.

Wykonawca, przed przystąpieniem do ww. prac, zobowiązany jest zgłosić ten fakt właściwemu powiatowemu inspektorowi nadzoru budowlanego oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy. Zgłoszenie powinno obejmować:

- ❖ rodzaj lub nazwę wyrobów zawierających azbest,
- ❖ termin rozpoczęcia i planowanego zakończenia prac,
- ❖ adres obiektu, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca występowania azbestu,
- ❖ kopię aktualnej oceny stanu wyrobów zawierających azbest,
- ❖ określenie liczby pracowników, którzy będą przebywać w kontakcie z azbestem,
- ❖ obowiązek wykonawcy prac do przedłożenia nowego zgłoszenia w przypadku zmiany warunków prowadzenia robót.

Dla **Gminy Gryfino** przyjmuje się następujący tok postępowania z wyrobami zawierającymi azbest:

- ❖ Właściciel lub zarządca nieruchomości dokonuje usunięcia odpadów i wyrobów zawierających azbest z budynków będących pod jego zarządem. Wykonawcą prac może być przedsiębiorca posiadający zezwolenie na wytwarzanie odpadów i wyrobów zawierających azbest wydawane przez Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego,
- ❖ Koszty usunięcia azbestu ponosi właściciel lub zarządca nieruchomości,
- ❖ Usuwanie i unieszkodliwianie odpadów i wyrobów zawierających azbest należy do zadań Gminy. W tym celu Gmina zawrze umowę z wyłonionym w przetargu przedsiębiorcą posiadającym zezwolenie na zbieranie i transport azbestu,
- ❖ Gmina może stworzyć program pomocy finansowej wspomagający właścicieli nieruchomości w usuwaniu i unieszkodliwianiu wyrobów zawierających azbest,
- ❖ Właściciel lub zarządca nieruchomości zgłasza fakt usunięcia azbestu z budynków wraz z przekazaniem informacji o odbiorze zdeponowanych odpadów przez specjalistyczną firmę i ich unieszkodliwieniu,
- ❖ Koszty odbioru azbestu z terenu nieruchomości, transportu i unieszkodliwienia na składowisku może ponosić Gmina ze środków budżetowych lub innych funduszy celowych,
- ❖ Szczegółowe zasady pomocy przy usuwaniu azbestu z terenu nieruchomości określać będzie odrębna uchwała Rady Miejskiej w Gryfinie.

3.2. Zasady postępowania z wyrobami zawierającymi azbest²

Usuwanie wyrobów zawierających azbest o gęstości objętościowej mniejszej niż 1.000 kg/m³ lub zawierającej krokidolit powinno odbywać się pod stałym nadzorem technicznym prawidłowości wykonywania prac ze strony wykonawcy robót oraz przy zachowaniu określonych w planie prac warunków ochrony pracowników i środowiska.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004r. Nr 71, poz. 649) oraz Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2010r. Nr 162, poz. 1089) wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest z miejsca, obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, a także z terenu prac obowiązany jest do zgłoszenia zamiaru przeprowadzenia tych prac właściwemu organowi nadzoru budowlanego, właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy oraz właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu w terminie co najmniej 7 dni przed rozpoczęciem prac.

Wykonawca prac jest obowiązany do zapewnienia warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania poprzez:

- ❖ izolowanie od otoczenia obszaru prac przez stosowanie osłon zabezpieczających przenikanie azbestu do środowiska,
- ❖ ogrodzenie terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla osób pieszych, nie mniejszej niż 1m, przy zastosowaniu osłon zabezpieczających przed przenikaniem azbestu do środowiska,
- ❖ umieszczenie w strefie prac w widocznym miejscu tablic informacyjnych o następującej treści: „Uwaga! Zagrożenie azbestem”; lub w przypadku wyrobów zawierających krokidolit - „Uwaga! Zagrożenie azbestem – krokidolitem”,
- ❖ zastosowanie odpowiednich środków technicznych ograniczających do minimum emisję azbestu do środowiska,
- ❖ zastosowanie w obiekcie odpowiednich zabezpieczeń przed pyleniem i narażeniem na azbest, w tym uszczelnienia otworów okiennych i drzwiowych, a także innych zabezpieczeń przewidzianych w planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
- ❖ codzienne usuwanie pozostałości pyłu azbestowego ze strefy prac przy zastosowaniu podciśnieniowego sprzętu odkurzającego lub metodą na mokro,
- ❖ izolowanie pomieszczeń, w których zostały przekroczone dopuszczalne wartości stężeń pyłu azbestowego dla obszaru prac, w szczególności izolowania pomieszczeń w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit,
- ❖ stosowanie zespołu szczelnych pomieszczeń, w których następuje oczyszczenie pracowników z azbestu (komora dekontaminacyjna), przy usuwaniu pyłu azbestowego przekraczającego dopuszczalne wartości stężeń,
- ❖ zapoznanie pracowników bezpośrednio zatrudnionych przy pracach z wyrobami zawierającymi azbest lub ich przedstawicieli z planem prac, a w szczególności z wymogami dotyczącymi BHP w czasie wykonywania prac.

Aby uniemożliwić emisję azbestu do środowiska prace powinny być wykonywane w następujący sposób:

- ❖ przed usunięciem lub demontażem elementy powinny zostać nawilżone wodą i utrzymywane w stanie wilgotnym poprzez cały czas pracy,

---

² Bezpieczne usuwanie wyrobów z azbestem, Agnieszka Tarach, Główny Inspektor Ochrony Środowiska

- ❖ tam gdzie jest to technicznie możliwe należy demontować całe wyroby bez ich uszkodzenia,
- ❖ do odspajania materiałów trwale związanych z podłożem należy stosować wyłącznie narzędzia ręczne lub wolnoobrotowe wyposażone w miejscowe instalacje odciągające powietrze,
- ❖ w przypadku stwierdzenia występowania przekroczeń najwyższych dopuszczalnych stężeń pyłu azbestu prowadzenie kontrolnego monitoringu powietrza (również dla wyrobów zawierających krokidolit),
- ❖ codziennego zabezpieczania zdemontowanych wyrobów i odpadów zawierających azbest oraz ich magazynowanie na wyznaczonym i zabezpieczonym miejscu.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004r. Nr 71, poz. 649), po zakończeniu prac obowiązkiem wykonawcy jest złożenie właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych. Właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca przechowuje oświadczenie przez 5 lat.

Do transportu odpadów zawierających azbest stosuje się odpowiednio przepisy o przewozie towarów niebezpiecznych. Ponadto, zgodnie z ustawą o odpadach podmiot świadczący usługi w tym zakresie powinien posiadać zezwolenie na transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, wydane przez starostę właściwego ze względu na miejsce siedziby firmy. Odpady przekazuje się posiadaczowi prowadzącemu działalność w zakresie transportu, potwierdzając ten fakt kartą przekazania odpadu. Zgodnie z ww. rozporządzeniem, odpady zawierające azbest należy odpowiednio oznakować, a transport odpadów wykonać w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska, w szczególności przez:

- ❖ szczelne opakowanie w folię polietylenową o grubości nie mniejszej niż 0,2mm wyrobów i odpadów o gęstości objętościowej równej lub większej niż 1.000 kg/m³,
- ❖ zestalenie przy użyciu cementu, a następnie po utwardzeniu szczelne opakowanie w folie polietylenową o grubości nie mniejszej niż 0,2mm odpadów zawierających azbest o gęstości objętościowej mniejszej niż 1.000 kg/m³,
- ❖ szczelne opakowanie odpadów pozostających w kontakcie z azbestem i zakwalifikowanych jako odpady o gęstości objętościowej mniejszej niż 1.000 kg/m³ w worki z folii polietylenowej o grubości nie mniejszej niż 0,2mm, a następnie umieszczenie w opakowaniu zbiorczym z folii polietylenowej i szczelne zamknięcie,
- ❖ utrzymywanie w stanie wilgotnym odpadów zawierających azbest w trakcie ich przygotowywania do transportu,
- ❖ oznakowanie opakowań,
- ❖ magazynowanie przygotowanych do transportu opakowań w osobnych miejscach zabezpieczonych przed dostępem osób niepowołanych,
- ❖ środek transportu, przed załadowaniem odpadów, powinien być oczyszczony z elementów umożliwiających uszkodzenie opakowań w trakcie transportu,
- ❖ ładunek odpadów powinien być tak umocowany, aby w trakcie transportu nie był narażony na wstrząsy, przewracanie lub wypadnięcie z pojazdu.

Odpady zawierające azbest, pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej, oznaczone w katalogu odpadów kodami 17 06 01* i 17 06 05* powinny być składowane na składowiskach odpadów niebezpiecznych

lub na wydzielonych częściach składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne albo na podziemnych składowiskach odpadów niebezpiecznych. Zarządzający składowiskiem przejmuje odpady potwierdzając ten fakt na karcie przekazania odpadu. Prace związane z deponowaniem odpadów zawierających azbest należy prowadzić w sposób zabezpieczający przed emisją pyłu azbestowego do powietrza, a podstawowym zadaniem jest niedopuszczenie do rozszczelnienia opakowań. Opakowania z odpadami należy zdejmować z pojazdu przy użyciu urządzeń dźwigowych i ostrożnie układać w kwaterze składowiska. Niedopuszczalne jest zrzucanie lub wysypywanie odpadów z samochodów. Warstwa zdeponowanych odpadów powinna być zabezpieczona przed uszkodzeniem opakowań przez przykrycie folią lub warstwą gruntu o grubości 5cm. Niedopuszczalne jest kompaktowanie odpadów zawierających azbest, ani poruszanie się pojazdów mechanicznych po powierzchni składowanych odpadów.

3.3. Prognoza zmian w postępowaniu z azbestem

W marcu 2010 roku Rada Ministrów przyjęła "Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032", zgodnie z uchwałą Nr 39/2010. Przyjęty dokument określa nowe zadania niezbędne do oczyszczenia kraju z azbestu. Program grupuje zadania przewidziane do realizacji na poziomie centralnym, wojewódzkim i lokalnym w następujących blokach tematycznych:

- ❖ zadania legislacyjne,
- ❖ działania edukacyjno-informacyjne skierowane do dzieci i młodzieży, szkolenia pracowników administracji rządowej i samorządowej, opracowanie materiałów szkoleniowych, promocja technologii unicestwienia włókien azbestowych, organizacja krajowych i międzynarodowych szkoleń, seminariów, konferencji kongresów oraz udział w nich,
- ❖ zadania w zakresie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych, z obiektów użyteczności publicznej, terenów byłych producentów wyrobów azbestowych, oczyszczania terenów nieruchomości, budowy składowisk oraz instalacji do unicestwienia włókien azbestowych,
- ❖ monitoring realizacji programu przy pomocy elektronicznego systemu informacji przestrzennej,
- ❖ działania w zakresie ochrony zdrowia.

W celu zwiększenia tempa usuwania wyrobów zawierających azbest, szczególnie z terenów wiejskich, program wprowadza nowy instrument umożliwiający samodzielne usunięcie wyrobów zawierających azbest z terenu własnej nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm, o ile osoby usuwające wyroby azbestowe zostaną odpowiednio przeszkolone i będą dysponować środkami technicznymi eliminującymi narażenie na kontakt z włóknami azbestu, a prace te będą wykonywać incydentalnie. Do wprowadzenia tej możliwości przygotowano wykaz niezbędnych zadań legislacyjnych oraz zaplanowano finansowanie odpowiednich szkoleń instruktażowych dla właścicieli nieruchomości.

Koszt transportu i unieszkodliwiania odpadów i wyrobów zawierających azbest winien zostać pokryty po części ze środków własnych gminy, przy udziale środków właścicieli nieruchomości, dotacji i pożyczek funduszy ochrony środowiska lub innych źródeł dostępnych dla gminy. Udział środków przeznaczonych na usuwanie tego typu odpadów oraz wyrobów powinien być dostosowany do możliwości finansowych gminy oraz właścicieli i zarządców nieruchomości. Należy jednak brać pod uwagę fakt, iż koszt nowego pokrycia dachowego czy elewacyjnego jest dość znaczny i nie może być pokryty w ramach wsparcia finansowego z krajowych lub unijnych funduszy ochrony środowiska. Dlatego też Gmina w

miarę możliwości powinna wspierać właściciele i zarządców nieruchomości w usuwaniu odpadów i wyrobów zawierających azbest zdeponowanych na terenach ich posesji.

Opracowany Program tworzy nowe możliwości, tj.:

- ❖ składowanie odpadów azbestowych na składowiskach podziemnych,
- ❖ wdrażanie nowych technologii umożliwiających unicestwienie włókien azbestowych,
- ❖ pozostawienie w ziemi – w dopuszczonych przypadkach - wyrobów azbestowych wycofanych z użytkowania.

Ponadto "Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032" przewiduje:

- ❖ do 2012 r. przeprowadzenie pełnej i rzetelnej inwentaryzacji oraz ustalenie rozmieszczenia terytorialnego azbestu i wyrobów zawierających azbest,
- ❖ utworzenie i uruchomienie elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej do monitoringu usuwania wyrobów zawierających azbest,
- ❖ podjęcie prac legislacyjnych umożliwiających egzekwowanie obowiązków nałożonych na podmioty fizyczne i prawne oraz zasilanie danymi elektronicznego systemu monitorowania realizacji Programu,
- ❖ zwiększenie zaangażowania administracji samorządowej, szczególnie gmin.

Szacuje się, że na terenie kraju w 2008 r. znajdowało się około 14,5 mln ton wyrobów zawierających azbest, a w latach 2003-2008 usunięto około 1 mln ton. Przyjmuje się, iż następujące ilości odpadów zawierających azbest zostaną wycofane z użytkowania w kolejnych latach:

- ❖ w latach 2009–2012 około 28% odpadów (4 mln ton),
- ❖ w latach 2013–2022 około 35% odpadów (5,1 mln ton),
- ❖ w latach 2023–2032 około 37% odpadów (5,4 mln ton).

IV. BILANS ODPADÓW I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY GRYFINO

Na terenie Gminy Gryfino przeprowadzono inwentaryzację azbestu, w celu uzyskania rzeczywistej informacji na temat ilości, miejsc występowania, rodzaju i stanu wyrobów zawierających azbest. Inwentaryzacja oparta została na analizie ankiet sporządzonych przez wyznaczone osoby we współpracy z właścicielami i zarządcami nieruchomości we wszystkich miejscowościach gminy. Dodatkowo dane pochodzące z inwentaryzacji zweryfikowane zostały z danymi uzyskanymi z Urzędu Miasta i Gminy Gryfino.

W wyniku przeprowadzonej inwentaryzacji stwierdzono występowanie wyrobów zawierających azbest w 366 gospodarstwach domowych i budynkach inwentarskich. Stanowią je pokrycia dachowe wykonane przede wszystkim z falistych płyt azbestowo-cementowych. Występowanie wyrobów zawierających azbest na terenie Miasta i Gminy Gryfino przedstawiono w odrębnych załącznikach dołączonych do niniejszego opracowania, tj.:

- ❖ ZAŁĄCZNIK 1. Informacja o rodzaju, ilości i miejscach występowania azbestu i wyrobów z azbestu stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska – nieruchomości będące własnością osób fizycznych
- ❖ ZAŁĄCZNIK 2. Informacja o rodzaju, ilości i miejscach występowania azbestu i wyrobów z azbestu stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska – nieruchomości będące własnością osób prawnych lub pozostające w ich zarządzie.

Dla obliczenia masy wyrobów zawierających azbest przyjmuje się ciężar 1m² płyty azbestowo – cementowej na poziomie 11kg. Z uwagi na sposób mocowania płyt „na zakładkę” oraz uwzględnienie powierzchni połączeń dachów przyjęto ciężar płyt na powierzchni 1 m² połączeń dachu na poziomie 14kg. Ogólna charakterystyka nagromadzenia wyrobów

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST DLA GMINY GRYFINO NA LATA 2009 – 2032
- AKTUALIZACJA I -**

zawierających azbest na terenie Miasta i Gminy Gryfino w poszczególnych miejscowościach prezentuje tabela 5.

Tabela 5. Występowanie wyrobów zawierających azbest w miejscowościach Gminy Gryfino

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	ILOŚĆ MIEJSC WYSTĘPOWANIA AZBESTU	ILOŚĆ WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST	
			m ²	Mg
1.	Gryfino	5	545	7,63
2.	Pniewo	3	440	6,16
3.	Wełtyń	22	3742	51,74
4.	Chwarstnica	28	5.040	70,56
5.	Parsówek	7	4.760	66,64
6.	Wirów	1	125	1,75
7.	Steklno	13	2.430	34,02
8.	Radziszewo	10	1.618	22,06
9.	Steklino	3	980	13,72
10.	Daleszewo, Nowe Brynki	7	2.212	30,71
11.	Krajnik, Nowe Czarnowo	17	1.990	27,86
12.	Chlebowo	12	7.097	98,96
13.	Krzypnica	11	1.020	14,28
14.	Wysoka Gryfińska	11	3.050	42,70
15.	Sobiemysł	8	520	7,28
16.	Drzenin	1	100	1,40
17.	Czepino	19	9.340	129,48
18.	Gardno	7	1.033	14,46
19.	Szczawno	3	1.840	25,76
20.	Stare Brynki	15	9.545	133,63
21.	Bartkowo	15	1.975	27,65
22.	Żórawie	6	700	9,80
23.	Dołgie	13	1.320	18,48
24.	Borzym	30	4.970	69,58
25.	Żórawki	2	1.405	19,67
26.	Włodkowice, Zaborze	9	1.480	20,72
27.	Mielenko	22	3.510	49,14
28.	Sobieradz	32	8.685	121,59
29.	Dębce, Żabnica	12	1.118	15,44
RAZEM:		344	82.590	1153,85

Źródło: Informacje Urzędu Miasta i Gminy Gryfino

Jak wynika z powyższego największa koncentracja wyrobów zawierających azbest występuje na terenie miejscowości Czepino (129,48 Mg), Stare Brynki (133,63 Mg), Sobieradz (121,59 Mg), Chlebowo (98,96 Mg), Borzym (69,58 Mg), Chwarstnica (70,56 Mg), Parsówek (66,64 Mg), Wełtyń (51,74 Mg), Mielenko (49,14 Mg) i Wysoka Gryfińska (42,70 Mg).

Szczegółowy wykaz posesji z podaniem powierzchni połaci dachowych pokrytych płytami cementowo-azbestowymi stanowi załącznik 1.

Obok nieruchomości będących własnością osób fizycznych na terenie Gminy Gryfino zlokalizowane są obiekty będące własnością osób prawnych lub pozostające w ich zarządzie pokryte wyrobami cementowo – azbestowymi. Z przedłożonych danych ankietowych wynika, że na 34 obiektach będących własnością osób prawnych lub pozostających pod ich zarządem pozostaje ok. 29.366 m² płyt azbestowo-cementowych (około 411,12 Mg). Wykaz obiektów stanowi załącznik 2.

Ponadto na terenie Miasta i Gminy Gryfino występują również rury wodociągowe wykonane w technologii azbestowo-cementowej. Szczegółową inwentaryzację ilości rur wodociągowych wykonanych w technologii azbestowo – cementowej przedstawia tabela 6.

*Tabela 6. Lokalizacja rur wodocięgowych azbestowo-cementowych
na terenie Miasta i Gminy Gryfino*

Lp.	Średnica wodociągu $\varnothing$ [mm]	Długość wodociągu [mb]	Miejscowość (ulica) lub przesył między miejscowościami
1.	80	1180	Żabnica-Stare Brynki
2.	80	896 + 362 + 1095	Gardno
3.	200	3510	Dżenin-Gardno
4.	80	605	Gryfino, ul. Fabryczna
5.	80	200	Gryfino, ul. Wodna
6.	150	160	Gryfino, ul. Rapackiego
7.	150	165	Gryfino, ul. Krzywoustego
8.	80	135	Gryfino, ul. Słoneczna
9.	150	725	Gryfino, ul. Energetyków
10.	100	215	Gryfino, ul. Energetyków
11.	200	490	Gryfino, ul.9 Maja
12.	150	175	Gryfino, ul. Niepodległości
13.	150	690	Gryfino, ul. Parkowa
14.	150	120	Gryfino, ul. Kościelna
15.	100	215	Gryfino, ul. Kościelna
16.	150	190	Gryfino, ul. Asnyka
17.	200	130	Gryfino, ul. Asnyka
18.	150	135	Gryfino, ul. Armii Krajowej
19.	200	275	Gryfino, ul. Chrobrego
20.	150	165	Gryfino, ul. Bałtycka
21.	300	2800	Gryfino, część ul. Łużyckiej, ul. Armii Krajowej, ul. Słonecznej
22.	200	285	Gryfino, ul. Żeromskiego

Źródło: Informacje Urzędu Miasta i Gminy Gryfino

Zgodnie z danymi Urzędu Miasta i Gminy Gryfino łącznie na terenie Miasta i Gminy w użyciu pozostaje 14.918 mb rur o średnicy $\varnothing$ 80 - 300 mm.

4.1. Stan wyrobów zawierających azbest stosowanych na terenie gminy

Stan wyrobów azbestowych znajdujących się na obszarze Gminy Gryfino oceniany został podczas przeprowadzanej inwentaryzacji. Wnioski płynące z oceny wskazują, iż stan wyrobów jest dobry. Większość wyrobów zawierających azbest zaliczone zostały do II stopnia pilności, co oznacza, że winny być one poddane ponownej kontroli po upływie 1 roku. Znacząca część azbestu zabudowanego w pokryciach dachowych posiada małe uszkodzenia, jednakże ze względu na narażenie tych wyrobów na działanie czynników atmosferycznych oraz nieznaczny stopień zabezpieczenia eternitu powłoką farby, sytuacja ta może ulec niekorzystnej zmianie.

4.2. Środki niezbędne do realizacji programu

Dla ustalenia kosztów usunięcia wyrobów zawierających azbest wykorzystano informacje pochodzące od firm posiadających zezwolenia na usuwanie azbestu na terenie Województwa Zachodniopomorskiego, a tym samym na terenie Gminy Gryfino. Pod uwagę wzięto cenę demontażu pokryć dachowych zawierających azbest, ich przygotowanie do transportu (pakowanie), transport oraz unieszkodliwienie na składowisko. Aktualny wykaz podmiotów posiadających decyzje administracyjne wydane przez Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego w zakresie wytwarzania odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, wydane na podstawie art. 17 ustawy o odpadach z dnia 27 kwietnia 2001 roku (Dz. U. z 2010r. Nr 185, poz. 1243) przedstawiono w tabeli 7.

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST DLA GMINY GRYFINO NA LATA 2009 – 2032
- AKTUALIZACJA I -**

Tabela 7. Podmioty posiadające zezwolenie na wytwarzanie odpadów zawierających azbest

Nazwa podmiotu	Adres	Znak decyzji	Data ważności
ABRA Sp. z o.o. z siedzibą w Szczecinie	ul. Letnia 12, 71-777 Szczecin	WRiOŚ/II/IB/7710/19-1/10	11.09.2020r.
Usługi Transportowo-Budowlane Bernard Baranowski	ul. Glinna 4A, 74-106 Stare Czarnowo	WRiOŚ/II/IB/7710/35-1/10	13.01.2020r.
BSC Ekopal sp. j.	ul. Piotra i Pawła 9, 72-015 Police	WRiOŚ/II/IB/7710/5-2/10	29.06.2020r.
PPHU „Drop”	ul. Szkolna 11, Kołowo, 74-106 Stare Czarnowo	WRiOŚ/II/IB/7710/11-1/10	12.07.2020r.
Pan Dariusz Michnowicz „GATO”	ul. Bema 4/6, 73-150 Łobez	WRiOŚ/II/IB/7710/14-1/10	10.08.2020r.
Usługi Budowlane „GRUNT” – Piotr Pigulski	ul. Struga 13/28, 73-110 Stargard	WRiOŚ/II/IB/7710/7-1/10	13.05.2020r.
Przedsiębiorstwo Wielobranżowe Usług i Produkcji Metalowej JOT-KA Józef Klimowicz	ul. Blizińskiego 14, 71-703 Szczecin	WRiOŚ/II/IB/7710/24-1/10	12.09.2020r.
Roboty Ogólnobudowlane Adam Łoszkowski” ul. Wiklinowa 5, 70-870 Szczecin	ul. Wiklinowa 5, 70-870 Szczecin	WRiOŚ/II/IB/7710/18-1/10	15.08.2020r.
Roman Pabisiak Zakład Ogólnobudowlany	ul. Górna 7, 72-200 Nowogard	WRiOŚ/II/IB/7710/12-1/10	27.07.2020r.
Pan Piotr Sokołowski Zakład Ogólnobudowlany	Bonin 13/1, 73-200 Choszczno	WRiOŚ/II/IB/7710/15-1/10	15.08.2020r.
PROF-BUD Sp. z o.o.	ul. Sarnia 43a, 71-777 Szczecin	WRiOŚ/II/IB/7710/22-1/10	09.09.2020r.
STALMET-PREMO Sp. z o.o.	ul. Północna 8, 73-110 Stargard Szczeciński	WRiOŚ/II/IB/7710/26-1/10	05.10.2020r.
Zakład Usług Budowlanych WOJAMR”	ul. Heyki 19/22, 70- 642 Szczecin	WRiOŚ/II/IB/7710/21-1/10	07.09.2020r.
ZIBEX- Zakład Remontowo-Budowlany	Glewice 18c, 72-100 Goleniów	WRiOŚ/II/IB/7710/10-2/10	13.07.2020r.
LUMEN Sp. z o.o.	ul. Piotra i Pawła 9, 72-015 Police	WRiOŚ/II/AS/7710/3-9/10	29.06.2020r.
Ekologia Fair Play Plewko-Grzegorzczuk s.c.	ul. Mickiewicza 2, 74-400 Dębno	WRiOŚ/II/AS/7710/8-3/10	17.06.2020r.
Konsorcjum Budowlane FART s.c	Stara Dobrzyca 11, 72-315 Resko	WRiOŚ/II/AS/7710/10-2/10	07.06.2020r.
CALEX Sp. z o.o.	ul. Przyszłości 27B/14, 70-893 Szczecin	WRiOŚ/II/AS/7710/11-2/10	17.06.2020r.

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST DLA GMINY GRZYFINO NA LATA 2009 – 2032
- AKTUALIZACJA I -**

MULTI-TECH Dariusz Glinka	Przeclaw 66/5 Przeclaw 72-005	WRiOŚ/II/AS/7710/19-3/10	05.10.2020r.
Zakład Ogólnobudowlany Dariusz Nowakowski	ul. Podgórna 12/3, 73-155 Węgorzyno	WRiOŚ/II/AS/7710/20-4/10	14.11.2020r.
Usługi Budowlane Maciej Czarkowski	ul. Leśna 12, 72-514 Wisetka	WRiOŚ/II/AS/7710/24-2/10	08.12.2020r.
STAN-FED Stanisław Fedorowicz	ul. Kasprowicza 29, 72-320 Trzebiatów	WRiOŚ/II/AS/7710/30-3/10	08.02.2021r.
P.P.H.U. „SCHWEITZER” Anna Schweitzer	ul. Saperska 20/1, 72-344 Rewal	WRiOŚ-II.7243.4.3.2011.AS	22.03.2021r.
EKO-SERWIS Sp. z o.o.	ul. Piotra i Pawła 9 72-015 Police	WRiOŚ-II/AM/7710/3-1/10	30.11.2020r.
Jbe Sp. z o.o.	ul. Grunwaldzka 15 72-010 Police	WRiOŚ-II/AM/7710/10-2/10	30.12.2020r.
REMECH Grupa Remontowo-Inwestycyjna	ul. Kuźnicka 1, 72-010 Police	WRiOŚ-II/AM/7710/11-3/10	07.01.2021r.
Zakład Produkcyjno-Handlowo-Gastronomiczny „JUMAR” Julian Maruszewski	ul. Długa 20, 72-006 Mierzyn	WRiOŚ-II.7243.3.2.2011.AM	4 marca 2021 r.
PPHU AGROSAD	ul. Kard. Wyszyńskiego 26/1, 72-008 Police	WRiOŚ-II.7243.5.2.2011.AM	24.08.2020r.
„TRANSTAD” S.C. T.Wołczycki W. Kościński	ul. PCK 2b/6, Police	WRiOŚ-II.7243.12.2.2011.AM	08.04.2021r.
„MALSERWIS” Sp. z o.o.	ul. Jasienicka 5a, 72-010 Police	WRiOŚ-II.7243.13.2.2011.AM	15.04.2021r.
Iwona Bednarz Przedsiębiorstwo Usługowo-Budowlane	Kłęby 47, 72-410 Golczewo	WRiOŚ-II.7243.9.2.2011.AS	20.04.2021r.
Wilkocki Przedsiębiorstwo Budowlane Henryk Wilkocki	ul. Spiska 22, 71-042 Szczecin	WRiOŚ-II.7243.4.2011.WR	07.03.2021r.
Przedsiębiorstwo Usług Hydrotechnicznych Rusiecki	ul. Szczawiowa 69A, 70-010 Szczecin	WRiOŚ-II-WR/7711/33/10	23.03.2021r.
SANBUD Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe	ul. Bohaterów Warszawy 76/10, 74-300 Myślibórz	WRiOŚ-II-WR/7711/27/10	07.02.2021r.
Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „SKOROBOGATY”	ul. I Armii 10, 74-400 Dębno	WRiOŚ-II-WR/7711/26/10	31.08.2020r.
HYDROTECH Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe Jan Benon Stefański	Pl. Dziecka 12/5, 70-241 Szczecin	WRiOŚ-II.7243.9.2011.WR	07.03.2021r.
Firma Ryszard Kaczanowski	Al. Wyzwolenia 25/8, 70-531 Szczecin	WRiOŚ-II.7243.7.2011.WR	06.02.2021r.

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST DLA GMINY GRZYFINO NA LATA 2009 – 2032
- AKTUALIZACJA I -**

Zakład Usługowo-Produkcyjny Waldemar Skowroński	ul. Wojska Polskiego 30, 74-400 Dębno	WRiOŚ-II-WR/7711/29/10	23.01.2021r.
TOMPOL Tomasz Franecki	ul. Szeroka 17, 71-211 Szczecin	WRiOŚ.II.7243.8.2011.WR	27.02.2021r.
HULLKON Tomasz Szczepanik	ul. Światowida 9, 71-726 Szczecin (Działalność tylko na terenie Portu Szczecin przy ul. Światowida 9, 71-726 Szczecin)	WRiOŚ-II-WR/7711/6/10	31.05.2020r.
MINEX – BUDOWNICTWO I WYBURZENIA	ul. Gdańska 16, 70-661 Szczecin	WRiOŚ-II-WR/7711/21/10	21.10.2020r.
OPTIMA GROUP Sp. z o.o.	ul. Smolańska 3, 70-026 Szczecin	WRiOŚ-II-WR/7711/10/10	31.07.2020r.
AUTO - MET HURKAŁA SP. J.	ul. Gdańska 12B, 70-661 Szczecin	WRiOŚ-II-WR/7711/9/10	25.07.2020r.
Zakład Wielobranżowy Usług Budowlanych „FASADA” Sp. z o.o.	ul. Kotwiczna 9, 70-673 Szczecin	WRiOŚ-II-WR/7711/8/10	31.07.2020r.
SAN-BUD Andrzej Sankowski	Żeliszewo 24, 73-210 Recz	WRiOŚ-II-WR/7711/4/10	20.07.2020r.
R.ED FIRMA HANDLOWA Edmund Alfons Rosik	ul. Maciejowicka 19/1, 70-786 Szczecin	WRiOŚ-II-WR/7711/34/10	21.07.2020 r.
Przedsiębiorstwo Usług Hydrotechnicznych Rusiecki	ul. Szczawiowa 69A, 70-010 Szczecin	WRiOŚ-II-WR/7711/33/10	23.03.2021r.
J.ROSIEK & D.SOBCZYŃSKI s.c. Zakład Usług Inżynieryjno-Budowlanych	ul. Lubelska 30, 71-043 Szczecin	WRiOŚ.II.7243.18.2011.WR	14.03.2021r.
Przedsiębiorstwo Eksploatacji Urządzeń Komunalnych „PEUK” Sp. z o.o.	ul. Ku Słońcu 125, 71-080 Szczecin	WRiOŚ.II.7243.17.2011.WR	31.12.2020r.
SPEC-MIN Sp. z o.o.	ul. Wrzesińska 32, 70-835 Szczecin	WRiOŚ.II.7243.4.2011.WR	17.04.2021 r.

Zródło: Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego

Zgodnie z danymi uzyskanymi od podmiotów gospodarczych, które posiadają decyzję na wytwarzanie odpadów azbestowych, szacuje się że średni kompleksowy koszt usunięcia 1 m² wyrobów zawierających azbest wynosi w granicach od **29,00** do **31,00 zł netto** (demontaż, transport i utylizacja). Natomiast koszt demontażu oraz transportu odpadów azbestowych na składowisko odpadów wynosi od **17,00** do **19,50 zł netto** za 1 m². Z uwagi na zróżnicowanie podatku VAT na prace związane z usuwaniem pokryć dachowych zawierających azbest ceny brutto są dość trudne do obliczenia³.

³ Demontaż pokryć dachowych z budynków mieszkalnych objęty jest podatkiem VAT 8%, z budynków gospodarskich- 23%. Transport i unieszkodliwienie objęte są podatkiem 23%.

Zgodnie z wykazem dostępnym na stronie internetowej www.bazaazbestowa.pl utylizacja odpadów i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Gryfino, najbardziej korzystna będzie na składowisku w m. Dalsze (gm. Myślibórz), którego zarządcą jest firma Eko - Myśl Sp. z o. o. w Myśliborzu, ul. 1-ego Maja 19, głównie ze względu na niewielką odległość Gminy Gryfino od przedmiotowego składowiska. Zgodnie z danymi uzyskanymi od pracowników składowiska, koszt utylizacji 1 Mg odpadów zawierających azbest wynosi **283,40 zł netto**. Dodatkowo odpady i wyroby zawierające azbest zebrane z terenu Miasta i Gminy Gryfino mogą zostać przetransportowane na następujące składowiska:

- Składowisko Odpadów w Sianowie, którego zarządcą jest Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o. o. w Koszalinie, ul. Rzeczna 14 – koszt utylizacji 1 Mg odpadów i wyrobów zawierających azbest **500,00 zł netto**,
- Składowisko Odpadów w m. Chrościk, którego zarządcą jest Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o. o., ul. Teatralna 49, 66-400 Gorzów Wlkp. – koszt utylizacji 1 Mg odpadów i wyrobów zawierających azbest **190,00 zł netto**.

Odpady należy dostarczyć szczelnie opakowane w folię, w celu zabezpieczenia przed pyleniem, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest.

Zgodnie z danymi uzyskanymi podczas przeprowadzonej inwentaryzacji ilość wyrobów azbestowych znajdujących się na terenach nieruchomości osób fizycznych, nie będących przedsiębiorcami wynosi:

82.590,00 m², czyli **1.153,85 Mg** odpadów i wyrobów zawierających azbest.

Średni koszt demontażu i transportu 1 Mg płyt azbestowo-cementowych na składowisko w m. Dalsze wynosi 1.392,89 zł netto, natomiast średni koszt unieszkodliwienia 1 Mg płyt azbestowo-cementowych wynosi 283,40 zł netto. Przyjmując średni koszt demontażu, transportu oraz unieszkodliwienia 1 Mg płyt azbestowo-cementowych na poziomie 1.676,29 zł netto za tonę odpadów, całkowity koszt usunięcia zinwentaryzowanych odpadów i wyrobów zawierających azbest wyniesie:

$$1.153,85 \text{ Mg} \times 1.676,29 \text{ zł} = 1.934.187,22 \text{ zł (netto)}$$

Biorąc pod uwagę cenę unieszkodliwienia 1Mg płyt azbestowo-cementowych na składowisku odpadów niebezpiecznych w m. Dalsze, gm. Myślibórz, całkowity koszt unieszkodliwienia usuniętych płyt wyniesie:

$$1.153,85 \text{ Mg} \times 283,40 \text{ zł} = 327.001.09 \text{ zł (netto)}$$

Zgodnie z obowiązującym prawem koszty usunięcia i unieszkodliwienia odpadów i wyrobów zawierających azbest, winny być ponoszone przez właścicieli nieruchomości. Gmina może podjąć uchwałę o udzieleniu pomocy finansowej właścicielom nieruchomości z budżetu gminy.

Ze względu na dużą skalę występowania wyrobów azbestowych na terenie miasta i gminy, władzom zaleca się uwzględnić problem dofinansowania usuwania azbestu w budżecie gminy lub pozyskać środki ze źródeł zewnętrznych by zgodnie z "Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032", do 31 grudnia 2032 r. całkowicie usunąć azbest z terenu miasta i gminy.

O kolejności usuwania azbestu powinny decydować wyniki stanu technicznego odpadów i wyrobów zawierających azbest, znajdujących się w granicach gminy.

Poniżej zaproponowane zostały warianty finansowania programu obejmujące zarządców oraz właścicieli nieruchomości, na terenie, których znajdują się wyroby azbestowo-cementowe w postaci pokryć dachowych. Łącznie na terenie Miasta i Gminy Gryfino znajduje się **1.153,85 Mg** wyrobów azbestowych znajdujących się na terenach nieruchomości osób fizycznych, nie będących przedsiębiorcami.

Przy obliczeniu kosztów wykorzystano ceny i prognozy sporządzone na rok 2011, na podstawie danych uzyskanych od firm zajmujących się zbiórką, transportem oraz unieszkodliwianiem odpadów. W przyszłości koszty te mogą jednak ulec zmianie, np. ze względu na wprowadzenie nowych zasad metod utylizacji tego typu wyrobów.

WARIANT 1:

Wariant ten zakłada, że po przyjęciu „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Gryfino na lata 2009-2032 – Aktualizacja I” samorząd sfinansuje koszty związane z demontażem, transportem oraz unieszkodliwianiem azbestowo-cementowych pokryć dachowych. W związku z powyższym właściciel nieruchomości poniósłby tylko i wyłącznie koszty związane z zamontowaniem nowego pokrycia dachowego.

Koszty związane z kompleksowymi działaniami w zakresie utylizacji zinwentaryzowanych azbestowo-cementowych pokryć dachowych finansowane całkowicie przez gminę wyniosą:

$$82.590,00 \text{ m}^2 \times 31,00 \text{ zł} = 2.560.290,00 \text{ zł (netto)}$$

Zgodnie z powyższym za właściciela, który posiada około 150m² połaci dachowej pokrytej płytami azbestowo cementowymi gmina poniesie koszty:

$$150\text{m}^2 \times 31,00 \text{ zł} = 4.650,00 \text{ zł (netto)}$$

WARIANT 2:

Wariant ten zakłada, że po przyjęciu „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Gryfino na lata 2009-2032 – Aktualizacja I” samorząd sfinansuje koszty związane z transportem oraz unieszkodliwieniem odpadów na składowisku. Koszty demontażu odpadów i wyrobów zawierających azbest ponosiliby właściciele nieruchomości.

Zgodnie z danymi uzyskanymi od podmiotów gospodarczych, które posiadają decyzję na wytwarzanie odpadów azbestowych, szacuje się że średni koszt transportu odpadów azbestowych na składowisko oraz ich unieszkodliwienie wynosi od **17,00 do 21,00 zł netto** za 1 m².

Szacunkowe koszty transportu oraz unieszkodliwienia odpadów i wyrobów zawierających azbest finansowane całkowicie przez gminę wyniosą:

$$82.590,00 \text{ m}^2 \times 19,00 \text{ zł} = 1.569.210,00 \text{ zł (netto)}$$

Pozostałe koszty związane z demontażem poniósłby właściciel nieruchomości, z których zdemontowano odpady i wyroby zawierające azbest.

Zgodnie z powyższym właściciel, który posiada około 150m² połaci dachowej pokrytej płytami azbestowo-cementowymi poniesie koszty związane z demontażem odpadu, które wyniosą około:

$$150\text{m}^2 \times 10,00 \text{ zł} = 1.500,00 \text{ zł (netto)}$$

Z uwagi na fakt, iż na terenie Gminy występują głównie wyroby azbestowo-cementowe w postaci pokryć dachowych, jego usunięcie wiąże się z koniecznością położenia nowego pokrycia dachowego. Średni koszt takiego pokrycia wyniesie około 60 zł/m² netto

(dachówka wraz z montażem) lub ok. 45 zł/m² netto (blachodachówka wraz z montażem).
Całość kosztów nowego pokrycia dachowego wyniesie:

$$82.590,00 \text{ m}^2 \times 60,00 \text{ zł} = 4.955.400,00 \text{ zł (netto)}$$

lub

$$82.590,00 \text{ m}^2 \times 45,00 \text{ zł} = 3.716.550,00 \text{ zł (netto)}$$

Koszty nowego pokrycia nie będą finansowane przez Gminę, w związku z czym właściciele nieruchomości będą musieli zabezpieczyć ww. kwotę.

Obliczone powyżej wielkości będą weryfikowane podczas każdej aktualizacji Programu. Systematyczna realizacja zapisów niniejszego Programu możliwa jednak będzie po określeniu odpowiednich środków na ten cel w rocznym planie finansowym budżetu gminy.

4.2.1. Pomoc samorządu terytorialnego w usuwaniu wyrobów zawierających azbest

1. Pomoc w usuwaniu odpadów i wyrobów zawierających azbest może zostać wprowadzona od 2011 r.,
2. Pomoc ta polegać może na sfinansowaniu zadań z zakresu kompleksowej utylizacji odpadów i wyrobów zawierających azbest, tj. demontażu, transportu i unieszkodliwienia (WARIANT I) lub zadań z zakresu transportu na składowisko ww. odpadów oraz ich unieszkodliwienia (WARIANT II),
3. Podmioty prowadzące roboty demontażowe, transport i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest, zgodnie z przepisami prawa, powinny posiadać adekwatne i aktualne pozwolenia.
4. Sfinalizowanie zadania nastąpi po złożeniu wniosku zawierającego niezbędne dane o miejscu dokonanego demontażu, ilości wyrobów zawierających azbest podlegających unieszkodliwieniu wraz z odpowiednimi dokumentami, tj. umową cywilno – prawną z wykonawcą prac demontażowych i zgłoszeniem Starosty Gryfińskiego na demontaż.
5. Procedura postępowania:
  - ❖ osoby posiadające azbest składają informację o wykonaniu bądź planowaniu wykonania prac związanych z demontażem, transportem i unieszkodliwianiem wyrobów zawierających azbest (WARIANT I) lub transportem i unieszkodliwianiem wyrobów zawierających azbest (WARIANT II) do Burmistrza Gryfina na przygotowanym formularzu. Wniosek może być złożony przed demontażem wyrobów zawierających azbest lub po jego zakończeniu. Nie będą rozpatrywane wnioski dotyczące zrealizowanych już zadań obejmujących demontaż, transport i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest,
  - ❖ po merytorycznej weryfikacji informacji o wykonaniu bądź planowaniu wykonania prac związanych z usuwaniem odpadów i wyrobów zawierających azbest, wnioskodawca otrzyma pismo informujące o akceptacji wniosku i przewidywanych środkach pochodzących z budżetu gminy, na realizację ww. działań.
  - ❖ kompletne i zweryfikowane wnioski rozpatrywane będą wg kolejności składania, do momentu wyczerpania środków finansowych przeznaczonych na ten cel, w danym roku kalendarzowym,
  - ❖ Gmina zleca przedsiębiorcy demontaż, transport i unieszkodliwianie (WARIANT I) lub obiór, transport i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest (WARIANT II),

- ❖ Przedsiębiorca odbierający odpady wystawia kartę przekazania odpadu, a następnie transportuje je do miejsca unieszkodliwienia. Rozliczenie kosztów demontażu, transportu i unieszkodliwienia (WARIANT I) lub odbioru, transportu i unieszkodliwienia (WARIANT II) następuje na podstawie karty przekazania odpadów do unieszkodliwienia.

Po uchwaleniu „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Gryfino na lata 2009-2032 – Aktualizacja I” przez Radę Miejską, uchwałą Rady zostanie przyjęty Regulamin szczegółowo precyzujący tryb udzielania pomocy finansowej w usuwaniu wyrobów zawierających azbest w oparciu o środki pochodzące z Budżetu Gminy.

4.3. Harmonogram realizacji Programu

Tabela 8. Harmonogram rzeczowo – finansowy realizacji zadań Programu w latach 2011 – 2032

Lp.	Cel	Działania	Lata	Koszt [zł]	Finansowanie
1.	Edukacja	Informacje umieszczane na stronach internetowych Urzędu Miejskiego, w Biuletynach wydawanych przez samorząd, dotyczące obowiązków właścicieli i zarządców nieruchomości, w których stosowany jest azbest oraz na temat szkodliwości azbestu dla zdrowia człowieka	2011-2032	brak kosztów	-
2.	Alokacja środków finansowych	Alokacja środków finansowych na realizację zadań założonych w Programie	corocznie	Ilość środków będzie zależała od możliwości finansowych Miasta i Gminy w danym roku, z zakładaną tendencją do zwiększania wysokości tych środków	Budżet Gminy
3.	Mobilizowanie mieszkańców gminy do usuwania wyrobów zawierających azbest	Utworzenie systemu dotacji (uchwała Rady) zgodnie z obowiązującymi przepisami	2011	brak kosztów	-
4.	Baza danych	Opracowanie bazy informacyjnej zawierającej dane dotyczące miejsc występowania, ilości i stanu wyrobów zawierających azbest	2011	brak kosztów	-

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST DLA GMINY GRYFINO NA LATA 2009 – 2032
- AKTUALIZACJA I -**

5.	Pozyskiwanie funduszy	Działania prowadzące do zwiększenia wysokości środków finansowych z przeznaczeniem na działania zmierzające do wyeliminowania azbestu z terenu Miasta i Gminy	2011-2032	Zależnie od wprowadzania nowych możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych na działania związane z usuwaniem azbestu	WFOŚiGW, Fundusze unijne
6.	Przepływ danych	Przedkładanie Marszałkowi Województwa przez Burmistrza MiG Gryfino informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest	corocznie	brak kosztów	-
7.	Monitoring i usuwanie dzikich składowisk odpadów zawierających azbest	Monitoring „dzikich” składowisk odpadów oraz ich eliminowanie zgodnie z istniejącymi przepisami, także w ramach przeprowadzanej akcji „sprzątanie świata”	od 2011r.	w zależności od potrzeb	Budżet Gminy
8.	Monitoring usuwania wyrobów azbestowych	Działania nadzorujące realizację Programu	corocznie	brak kosztów	-
9.	Sprawozdania	Sprawozdania z realizacji Programu przedkładane Radzie Miejskiej oraz mieszkańcom Gminy	okresowo	brak kosztów	-
10.	Aktualizacja Programu	Aktualizacja w zależności od zmieniających się przepisów prawnych oraz możliwości finansowych	okresowo	brak kosztów	-

Źródło: Opracowanie własne

Nie wyklucza się, w przypadku zaistnienia takiej możliwości, finansowania Programu z innych źródeł, w tym np. z Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej, Wojewódzkiego i Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Spowoduje to przyspieszenie realizacji zadań założonych w Programie.

V. MOŻLIWOŚCI POZYSKANIA ŚRODKÓW FINANSOWYCH NA DZIAŁANIA ZWIĄZANE Z USUWANIEM AZBESTU Z TERENU GMINY GRYFINO

Usuwanie materiałów azbestowych i zawierających azbest mogą zajmować się tylko specjalistyczne firmy. Świadczenie tego typu usług wiąże się z koniecznością spełnienia przez przedsiębiorców różnego rodzaju wymogów, począwszy od posiadania odpowiednich zezwoleń, odpowiedniego sprzętu i transportu, na przeszkolonych pracownikach kończąc. W skład czynności związanych z usuwaniem azbestu wchodzi demontaż, zabezpieczanie i oznakowanie terenu oraz odpadów, transport oraz unieszkodliwianie. Wszelkie roboty muszą być nadzorowane przez specjalistów, a po zakończonych pracach nierzadko konieczne są pomiary powietrza na stwierdzenie obecności włókien azbestu. To wszystko wpływa na wysokie koszty likwidacji azbestu, które wahają się w granicach 40 zł za 1 m². Na cenę tę wpływa również fakt, iż jedyną formą ostatecznego unieszkodliwiania tych wyrobów zgodnie z obowiązującymi przepisami jest ich składowanie. W związku z powyższym wysokie koszty usuwania azbestu zdeterminowane są również wysokimi kosztami składowania, uzależnionymi także od wysokości stawek opłat za korzystanie ze środowiska. Odpłatność za umieszczenie takich odpadów na składowisku odpadów niebezpiecznych lub na wydzielonych częściach składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne wynosi średnio od 300 do 1.000 zł za tonę. Ponadto demontaż pokrycia dachowego z azbestu powoduje konieczność wykonania nowego pokrycia, co stanowi kolejną barierę finansową.

Biorąc powyższe pod uwagę posiadacze wyrobów zawierających azbest najczęściej nie są w stanie wygenerować środków własnych, wystarczających na jego usunięcie i unieszkodliwienie. Rozwiązaniem może być uzyskanie wsparcia funduszy ochrony środowiska, zarówno krajowych jak i zagranicznych.

Planowane wydatki z budżetu państwa w okresie 30-lat ograniczone zostały do czterech zadań:

- ❖ Wydatki na finansowanie działalności Głównego Koordynatora określone w Krajowym Programie,
- ❖ Wydatki na działalność informacyjno-popularyzacyjną w mediach dotyczącą bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów ich usuwania, a także informacji o szkodliwości azbestu i sposobów chronienia przed narażeniem na jego emisję,
- ❖ Wydatki na opracowanie (lub udział) terenowych planów ochrony przed szkodliwością azbestu i programów usuwania wyrobów zawierających azbest, a także szkolenia pracowników administracji publicznej (szczebla centralnego i wojewódzkiego) w zakresie szczegółowych przepisów i procedur dotyczących azbestu;
- ❖ Wydatki na opracowanie programów zdrowotnych i utworzenie ośrodka oceny ryzyka.

Wydatki te nie uwzględniają bezpośredniej pomocy finansowej dla osób fizycznych, dla których taka pomoc jest niezbędna do eliminacji wyrobów zawierających azbest. Dlatego ważne jest współuczestnictwo samorządów lokalnych w działaniach wspierających bezpośrednio tą część społeczeństwa, której dotyczy problem odpadów azbestowych. Pomoc taka może być udzielana w oparciu o Budżet gminny oraz powiatowy.

5.1. Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na poziomie krajowym i wojewódzkim

Z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej możliwe jest uzyskanie dofinansowania w formie pożyczki, pożyczki płatniczej, kredytu, dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek, dotacji lub umorzenia. Udzielone dofinansowanie nie może przekroczyć 80% kosztów przedsięwzięcia.

O dofinansowanie ze środków Narodowego Funduszu mogą ubiegać się podmioty podejmujące realizację przedsięwzięć służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej (Uchwała nr 116/04 Rady Nadzorczej NFOŚiGW z dnia 15.11.2004 roku z późniejszymi zmianami). Środki finansowe z NFOŚiGW przyznawane są na cele określone w ustawie z 27.04.2001r. Prawo ochrony środowiska zgodnie z priorytetami i zasadami udzielania pomocy finansowej ze środków NFOŚiGW. Jako priorytetowe traktuje się przedsięwzięcia, których realizacja wynika z konieczności wypełnienia zobowiązań Polski wobec Unii Europejskiej w zakresie harmonizacji i implementacji prawa Unii Europejskiej, związanych z negocjacjami o członkostwo Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej w obszarze "środowisko" oraz wdrażania nowych uregulowań unijnych.

Gospodarki odpadami dotyczy program nr 3 - ochrona powierzchni ziemi i wód poprzez zapobieganie powstawaniu odpadów, ich zagospodarowanie oraz rekultywację terenów zdegradowanych. W ramach tego programu priorytetowego dofinansowane będą zadania określone w krajowym planie gospodarki odpadami oraz planach niższego szczebla (wojewódzkich, powiatowych, gminnych), m.in.: zagospodarowanie i unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych.

Środki wojewódzkiego funduszu przeznacza się na wspomaganie m.in.:

- ❖ edukacji ekologicznej oraz propagowania działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju,
- ❖ realizacji przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami i ochroną powierzchni ziemi,

Środki wojewódzkich funduszy przeznacza się również na dofinansowywanie innych zadań służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikających z zasady zrównoważonego rozwoju, ustalonych w planach działalności wojewódzkich funduszy, w tym na programy ochrony środowiska, programy ochrony powietrza, programy ochrony przed hałasem, plany gospodarki odpadami, a także na realizację powyższych planów i programów.

Wymienione wyżej formy działalności, wojewódzki fundusz dofinansowuje poprzez:

- ❖ udzielanie oprocentowanych pożyczek,
- ❖ dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek,
- ❖ przyznawanie dotacji,
- ❖ wnoszenie udziałów do spółek działających w kraju,
- ❖ nabywanie obligacji, akcji i udziałów spółek działających w kraju,
- ❖ nagrody za działalność na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

WFOŚiGW w Szczecinie w 2011 roku ogłosił nabór wniosków dla samorządów na dofinansowanie zadań związanych z usuwaniem wyrobów azbestowych z terenu województwa zachodniopomorskiego w 2011 roku. Dotacja na powyższy cel może wynieść do 100% wartości zadania tj. zdjęcia, transportu i utylizacji wyrobów azbestowych. Szczegółowe informacje dot. realizacji zaplanowanych przedsięwzięć przedstawiono w Regulaminie naboru wniosków na udzielanie dotacji ze środków WFOŚiGW w Szczecinie na zadania z zakresu usuwania azbestu „AZBEST/2011”. Zgodnie z regulaminem Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie dofinansowuje zadania z zakresu usuwania azbestu pod warunkiem prowadzenia prac zgodnie z wymogami prawa, tj. przez firmy posiadające pozwolenia na wytwarzanie i gospodarowanie odpadami zawierającymi azbest.

Dofinansowanie adresowane jest do jednostek samorządu terytorialnego z województwa zachodniopomorskiego.

Do dofinansowania mogą zostać zgłoszone tylko zadania realizowane na obiektach, których właścicielami są jednostki samorządu terytorialnego, osoby fizyczne, jednostki sektora finansów publicznych, kościoły i związki wyznaniowe oraz wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe z uwzględnieniem przepisów dotyczących pomocy publicznej.

Wnioski o dofinansowanie należy składać według wzoru o symbolu AZBEST/2011 wraz z wymaganymi załącznikami, który znajduje się na stronie internetowej Funduszu. Wnioski przyjmowane będą w systemie ciągłym, aż do wyczerpania środków przeznaczonych na ten cel w budżecie Funduszu na 2011 r. jednak nie dłużej niż do 29.09.2011 r. Przy większej ilości wniosków decyduje kolejność zgłoszeń.

Do kosztów kwalifikowanych zalicza się koszty:

- ❖ demontażu pokrycia lub wyrobów zawierających azbest,
- ❖ transportu odpadu niebezpiecznego z miejsca rozbiórki do miejsca unieszkodliwienia poprzez składowanie,
- ❖ unieszkodliwiania poprzez składowanie odpadu niebezpiecznego na składowisku poniesione po dacie uzyskania decyzji Zarządu lub Rady Nadzorczej WFOŚiGW w Szczecinie o przyznaniu dofinansowania.

Wysokość dofinansowania uzależniona jest od aktualnej sytuacji finansowej WFOŚiGW oraz wysokości środków przeznaczonych na dofinansowanie z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Podstawą wypłaty środków finansowych jest Umowa Dotacji podpisana pomiędzy Beneficjentem a Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie. Fundusz ma prawo sprawdzenia, czy firmy dokonujące usunięcia i unieszkodliwienia azbestu posiadają wymagane przepisami prawa zezwolenia lub decyzje na wytwarzanie i gospodarowanie odpadami zawierającymi azbest. W przypadku, gdy firma nie posiada ww. zezwoleń lub decyzji Fundusz odmówi wypłaty dotacji. Wypłata środków z dotacji powinna nastąpić nie później niż do dnia 31.12.2011 r. Minimalna wartość prac związanych z usuwaniem wyrobów azbestowych wynosi 25.000,00 złotych. Wysokość dofinansowania ze strony Funduszu - do 100 % kosztów kwalifikowanych.

Przygotowanie i zawarcie umowy odbywa się na zasadach ogólnych tak jak w przypadku pozostałych wniosków o dofinansowanie z uwzględnieniem warunków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie. W umowie pomiędzy Funduszem a Beneficjentem zawarte zostaną zapisy dotyczące obowiązków Beneficjenta wynikające z wystąpienia ewentualnej pomocy publicznej w rozumieniu regulacji wspólnotowych.

W celu potwierdzenia osiągnięcia planowanych efektów wnioskodawca jest zobowiązany do przedłożenia w Funduszu, potwierdzonej za zgodność z oryginałem, „Karty przekazania odpadu” oraz protokołu odbioru z wyodrębnieniem każdej nieruchomości, z której usunięto azbest. Jednostka samorządu terytorialnego realizująca projekt w imieniu ww. podmiotów ponosi pełną odpowiedzialność za merytoryczną, formalnoprawną i finansową realizację zadania oraz odpowiada za rozliczenie beneficjentów pomocy zgodnie z przepisami dot. pomocy publicznej. Jest także zobowiązana do przeprowadzenia w ich imieniu procedury zamówień publicznych dla wszystkich projektów realizowanych na swoim terenie.

5.2. Kredyty Banku Ochrony Środowiska S.A.

Bank Ochrony Środowiska S.A. jest bankiem, którego podstawowym zadaniem jest świadczenie kompleksowych usług finansowych w ramach środków własnych oraz środków NFOŚiGW i WFOŚiGW dla podmiotów realizujących projekty na rzecz ochrony środowiska

naturalnego. Współpracuje z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej, Fundacją Polska Wieś 2000 im. M. Rataja, Europejskim Funduszem Rozwoju Wsi Polskiej oraz innymi funduszami pomocowymi.

Produkty BOŚ można podzielić na:

- ❖ kredyty w ramach linii ze środków NFOŚiGW, przeznaczone na finansowanie inwestycji z zakresu m.in. zagospodarowania odpadów (L03-3), usuwania wyrobów zawierających azbest (L04-1). Spłata kredytu rozpoczyna się w następnym miesiącu po zakończeniu zadania, oprocentowanie kredytu wynosi 0,4 stopy redyskontowej weksli (nie mniej niż 3% w stosunku rocznym), a okres kredytowania – do 7 lat,
- ❖ kredyty na urządzenia i wyroby służące ochronie środowiska, przeznaczone dla klientów indywidualnych, korporacyjnych oraz jednostek samorządu terytorialnego. Maksymalna kwota kredytu wynosi 100% kosztów zakupu i kosztów montażu przy spełnieniu określonych warunków, okres kredytowania - do 5 lat, oprocentowanie jest zmienne, ustalone na podstawie uchwały Zarządu BOŚ S.A.; w przypadku zawarcia umowy pomiędzy Bankiem a sprzedawcą bądź producentem urządzeń kredyty udzielone na zakupy tych urządzeń mogą być oprocentowane od 1% w skali roku;
- ❖ kredyty proekologiczne BOŚ S.A. udzielane we współpracy z WFOŚiGW; przedmiot i warunki udzielania kredytów (wartość kredytu, okres realizacji inwestycji, okres kredytowania, oprocentowanie) określone są w zależności przyjętych kierunków rozwoju infrastruktury na terenie województwa oraz od środków WFOŚiGW w danym województwie.

Warunkiem jest uzyskanie pozytywnej opinii Banku o zdolności kredytowej emitenta na podstawie złożonych wymaganych dokumentów.

VI. PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Polski system prawny nakłada wiele obowiązków na posiadaczy materiałów azbestowych. Obowiązki te w głównej mierze dotyczą prowadzenia ilościowej ewidencji, a także kontroli i oceny stanu technicznego oraz przekazywania tych informacji do odpowiednich organów samorządowych. Jednakże niewykonywanie tych obowiązków przez właścicieli wyrobów azbestowych powoduje niedostateczny przepływ informacji. Dlatego też gmina podejmie działania związane z edukacją mieszkańców, dotyczącą również problematyki szkodliwości azbestu, jak i sposobów jego bezpiecznego usuwania, co powinno wywołać prawidłowe zachowania społeczne.

Wprowadzony od 1997 r. zakaz stosowania wyrobów azbestowych i nakaz jego eliminacji z otoczenia do 2032 r. spowodował, iż główna problematyka tych działań opiera się na ich finansowaniu. Skomplikowany i kosztowny proces usuwania wyrobów azbestowych oraz składowania ich na specjalnie wyznaczonych do tego celu składowiskach niejednokrotnie stanowi największą barierę, szczególnie dla osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami. W tej sytuacji pomocą powinny wykazać się jednostki samorządu terytorialnego mając na celu stworzenie właściwych zdrowotno-sanitarnych warunków życia obecnych i przyszłych pokoleń oraz ochronę środowiska naturalnego.

Gmina Gryfino przystępuje do realizacji Programu usuwania azbestu. Program ten ma na celu udzielenie bezpośredniej pomocy właścicielom nieruchomości, na których znajdują się odpady i wyroby zawierające azbest. Pomoc ta polegać będzie na prowadzeniu ciągłej edukacji ekologicznej mieszkańców gminy dot. szkodliwości azbestu i możliwości jego utylizacji. Ponadto gmina będzie prowadziła ciągłe działania informacyjne. Udzielana pomoc będzie obejmowała także dofinansowania działań związanych

z unieszkodliwieniem odpadów azbestowych. Zaproponowana przez Gminę Gryfino forma dofinansowania stawia jako warunek udzielenia pomocy spełnienie wszystkich wymogów formalnych związanych z usunięciem azbestu. Upowszechnienie Programu będzie wiązało się z jednoczesnym podniesieniem świadomości ekologicznej mieszkańców.

WNIOSKI:

1. Przeważająca ilość wyrobów azbestowych to płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa. Zlokalizowane są one głównie na terenach wiejskich, w zabudowaniach gospodarczych i inwentarskich,
2. Stan płyt azbestowo-cementowych w dużej mierze jest dobry, ale ze względu na brak powłoki ochronnej oraz bezpośrednie narażenie na działanie czynników atmosferycznych może szybko ulec pogorszeniu,
3. Sumaryczne koszty usunięcia odpadów i wyrobów zawierających azbest występujących na terenie nieruchomości zlokalizowanych w gminie wyniosą około 2,00 mln zł.
4. Przy założonym przez Państwo okresie usuwania wyrobów azbestowych do końca 2032 r. wiele z nich przekroczy normy bezpiecznego użytkowania, co spowodować może narażenie nie tylko użytkowników wyrobów zawierający azbest, ale także mieszkańców przebywających w pobliżu miejsca występowania odpadów oraz wyrobów zawierających azbest,
5. Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego sprawuje nadzór nad obiektami oraz urządzeniami budowlanymi, w których został zastosowany azbest,
6. Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego sprawuje nadzór nad firmami, które posiadają decyzje na wytwarzania odpadów oraz wyrobów zawierających azbest.

**ZAŁĄCZNIK 1. Informacja o rodzaju, ilości i miejscach
występowania azbestu i wyrobów z azbestu
stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska –
nieruchomości będące własnością osób fizycznych**

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST DLA GMINY GRYFINO NA LATA 2009 – 2032
- AKTUALIZACJA I -**

GRYFINO

Lp.	Nazwa wyrobu zawierająca azbest	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Stopień pilności / uwagi
1.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Wodna 17 74 - 100 Gryfino	m ²	220	III
2.	Płyty dachowe azbestowo - cementowe	Rybacka 12 74 - 100 Gryfino	m ²	200	II
3.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	3 - Maja 1 74 - 100 Gryfino	m ²	25	II
4.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Fabryczna 26 74 - 100 Gryfino	m ²	30	II
5.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Wodna 8 74 - 100 Gryfino	m ²	70	II
RAZEM:				545	

PNIEWO

Lp.	Nazwa wyrobu zawierająca azbest	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Stopień pilności / uwagi
1.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Leśna 8 Pniewo	m ²	155	II
2.	Płyty faliste	Kasztanowa 1 Pniewo	m ²	150	III
3.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Polna 88 Pniewo	m ²	135	II
RAZEM:				440	

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST DLA GMINY GRZYFINO NA LATA 2009 – 2032
- AKTUALIZACJA I -**

WEŁTYŃ

Lp.	Nazwa wyrobu zawierająca azbest	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Stopień pilności / uwagi
1.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Gryfińska 20 Wełtyń	m ²	160	II
2.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Gryfińska 27 Wełtyń	m ²	300	II
3.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Gryfińska 28a Wełtyń	m ²	120	II
4.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Gryfińska 30 Wełtyń	m ²	130	II
5.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Gryfińska 32 Wełtyń	m ²	480	II
6.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Gryfińska 37 Wełtyń	m ²	150	II
7.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Gryfińska 41 Wełtyń	m ²	160	II
8.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Gryfińska 41 Wełtyń	m ²	110	II
9.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Niepodległości 10 Wełtyń	m ²	160	II
10.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Niepodległości 11 Wełtyń	m ²	270	II
11.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Niepodległości 12 Wełtyń	m ²	410	II
12.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Niepodległości 13 Wełtyń	m ²	75	II
13.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Niepodległości 20 Wełtyń	m ²	280	II
14.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Niepodległości 21 Wełtyń	m ²	30	II
15.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Niepodległości 26 Wełtyń	m ²	64	II
16.	Płyty faliste	Grunwaldzka 2 Wełtyń	m ²	300	II
17.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Kościelna 4 Wełtyń	m ²	70	II
18.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Kościelna 4 Wełtyń	m ²	160	II
19.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Kościelna 5 Wełtyń	m ²	30	II
20.	Płyty faliste	Kościelna 5a Wełtyń	m ²	150	II
21.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Mickiewicza 1 Wełtyń	m ²	120	II
22.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Mickiewicza 2a Wełtyń	m ²	20	II
23.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Mickiewicza 6 Wełtyń	m ²	35	II

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST DLA GMINY GRZYFINO NA LATA 2009 – 2032
- AKTUALIZACJA I -**

24.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	1Maja 2 Wełtyń	m ²	150	II
25.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	1Maja 3 Wełtyń	m ²	150	II
26.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Podgórna 2 Wełtyń	m ²	75	II
27.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Wirowska 2 Wełtyń	m ²	80	II
RAZEM:				3.742	

CHWARSTNICA

Lp.	Nazwa wyrobu zawierająca azbest	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Stopień pilności / uwagi
1.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Gryfińska 1 Chwarstnica	m ²	60	II
2.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Gryfińska 4 Chwarstnica	m ²	160	II
3.	Płyty faliste	Gryfińska 11 Chwarstnica	m ²	240	II
4.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Gryfińska 12 Chwarstnica	m ²	70	II
5.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Gryfińska 14 Chwarstnica	m ²	85	II
6.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Gryfińska 17 Chwarstnica	m ²	165	II
7.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Gryfińska 30 Chwarstnica	m ²	30	II
8.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Gryfińska 31 Chwarstnica	m ²	120	II
9.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Gryfińska 35 Chwarstnica	m ²	230	II
10.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Gryfińska 36 Chwarstnica	m ²	550	II
11.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Gryfińska 37 Chwarstnica	m ²	120	II
12.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Gryfińska 40 Chwarstnica	m ²	80	II
13.	Płyty faliste	Gryfińska 48 Chwarstnica	m ²	530	II
14.	Płyty faliste	Gryfińska 48 Chwarstnica	m ²	240	II
15.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Okrężna 6 Chwarstnica	m ²	180	II
16.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Krótką 6 Chwarstnica	m ²	160	II
17.	Płyty faliste dachowe	Krótką 8 Chwarstnica	m ²	30	II

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST DLA GMINY GRZYFINO NA LATA 2009 – 2032
- AKTUALIZACJA I -**

18.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Polna 3 Chwarstnica	m ²	250	II
19.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Polna 5 Chwarstnica	m ²	110	II
20.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Polna 5a Chwarstnica	m ²	240	II
21.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Polna 7 Chwarstnica	m ²	120	II
22.	Płyty faliste	Polna 8 Chwarstnica	m ²	150	II
23.	Płyty faliste dachowe	Polna 8 Chwarstnica	m ²	180	II
24.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Polna 13 Chwarstnica	m ²	80	II
25.	Płyty faliste dachowe	Polna 13 Chwarstnica	m ²	80	II
26.	Płyty faliste dachowe	Polna 15 Chwarstnica	m ²	60	II
27.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Polna 15 Chwarstnica	m ²	120	II
28.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Gryfińska 45 Chwarstnica	m ²	600	II
RAZEM:				5.040	

PARSÓWEK

Lp.	Nazwa wyrobu zawierająca azbest	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Stopień pilności / uwagi
1.	Płyty faliste	Parsówek 1	m ²	4300	II
2.	Płyty faliste	Parsówek 4/1	m ²	70	II
3.	Płyty faliste	Parsówek 4/2	m ²	70	II
4.	Płyty faliste	Parsówek 5/1	m ²	70	II
5.	Płyty faliste	Parsówek 5/2	m ²	70	II
6.	Płyty faliste	Parsówek 6/1	m ²	90	II
7.	Płyty faliste	Parsówek 6/2	m ²	90	II
RAZEM:				4.760	

WIRÓW, WIRÓWEK

Lp.	Nazwa wyrobu zawierająca azbest	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Stopień pilności / uwagi
1.	Płyty faliste	Okrężna 8 Wirów	m ²	100	II
2.	Płyty faliste dachowe	Polna 15/3 Wirów	m ²	25	II
RAZEM:				125	

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST DLA GMINY GRYFINO NA LATA 2009 – 2032
- AKTUALIZACJA I -**

STEKLNO

Lp.	Nazwa wyrobu zawierająca azbest	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Stopień pilności / uwagi
1.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Steklno 16	m ²	360	II
2.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Steklno 2a	m ²	90	II
3.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Steklno 2a	m ²	150	II
4.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Steklno 6	m ²	170	III
5.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Steklno 16a	m ²	160	II
6.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Steklno 18	m ²	160	II
7.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Steklno 22	m ²	80	II
8.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Steklno 22	m ²	110	II
9.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Steklno 20	m ²	80	II
10.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Steklno 26	m ²	280	II
11.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Steklno 28	m ²	300	II
12.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Steklno 9	m ²	290	II
13.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Steklno 21	m ²	200	II
RAZEM:				2.430	

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST DLA GMINY GRZYFINO NA LATA 2009 – 2032
- AKTUALIZACJA I -**

RADZISZEWO

Lp.	Nazwa wyrobu zawierająca azbest	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Stopień pilności / uwagi
1.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Szczecińska 12 Radziszewo	m ²	120	II
2.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Szczecińska 14 Radziszewo	m ²	250	II
3.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Szczecińska 22 Radziszewo	m ²	60	II
4.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Szczecińska 36 Radziszewo	m ²	96	II
5.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Szczecińska 41 Radziszewo	m ²	75	II
6.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Szczecińska 42 Radziszewo	m ²	60	II
7.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Szczecińska 43 Radziszewo	m ²	150	II
8.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Szczecińska 45 Radziszewo	m ²	250	II
9.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Szczecińska 48 Radziszewo	m ²	90	II
10.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Szczecińska 55 Radziszewo	m ²	35	II
RAZEM:				1.618	

STEKLINO

Lp.	Nazwa wyrobu zawierająca azbest	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Stopień pilności / uwagi
1.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Stelinko 4	m ²	100	II
2.	Płyty faliste	Steklinko 4	m ²	440	II
3.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Steklinko 13	m ²	440	II
RAZEM:				980	

DALSZEWO, NOWE BRYNKI

Lp.	Nazwa wyrobu zawierająca azbest	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Stopień pilności / uwagi
1.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Gryfińska 52 Daleszewo	m ²	100	II
2.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Zielona Daleszewo	m ²	1400	II

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST DLA GMINY GRZYFINO NA LATA 2009 – 2032
- AKTUALIZACJA I -**

3.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Daleszewo 25	m ²	150	II
4.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Lipowa 4 Nowe Brynki	m ²	240	II
5.	Płyty faliste	Szczecińska 12 Nowe Brynki	m ²	100	II
6.	Płyty faliste	Szczecińska 12a Nowe Brynki	m ²	130	II
7.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Szczecińska 7a Nowe Brynki	m ²	95	II
RAZEM:				2.212	

KRAJNIK, NOWE CZARNOWO

Lp.	Nazwa wyrobu zawierająca azbest	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Stopień pilności / uwagi
1.	Płyty dachowe	Nowe Czarnowo 50	m ²	160	II
2.	Płyty dachowe azbestowo - cementowe	Nowe Czarnowo 50	m ²	180	II
3.	Płyty dachowe azbestowo - cementowe	Nowe Czarnowo 40	m ²	180	II
4.	Płyty dachowe azbestowo - cementowe	Nowe Czarnowo 40	m ²	160	II
5.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Nowe Czarnowo 31	m ²	50	II
6.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Krajnik 50	m ²	200	II
7.	Płyty dachowe	Krajnik 20	m ²	20	III
8.	Płyty dachowe azbestowo - cementowe	Krajnik 20	m ²	100	II
9.	Płyty dachowe azbestowo - cementowe	Krajnik 14	m ²	80	II
10.	Płyty dachowe	Krajnik 4	m ²	40	II
11.	Płyty faliste	Krajnik 17	m ²	90	II
12.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Krajnik 13	m ²	100	II
13.	Płyty faliste	Krajnik 2	m ²	130	II
14.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Krajnik 11	m ²	120	II
15.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Krajnik 44	m ²	205	II
16.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Krajnik 10	m ²	25	II
17.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Krajnik 26	m ²	150	II
RAZEM:				1.990	

CHELBOWO

Lp.	Nazwa wyrobu	Miejsce występowania wyrobu	Jednostka	Ilość	Stopień
-----	--------------	-----------------------------	-----------	-------	---------

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST DLA GMINY GRZYFINO NA LATA 2009 – 2032
- AKTUALIZACJA I -**

	zawierająca azbest	zawierającego azbest	miary		pilności / uwagi
1.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Chlebowo 1	m ²	140	II
2.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Chlebowo 1	m ²	100	II
3.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Chlebowo 2	m ²	220	II
4.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Chlebowo 5	m ²	150	II
5.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Chlebowo 6	m ²	360	II
6.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Chlebowo 7	m ²	240	I
7.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Chlebowo 9	m ²	120	III
8.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Chlebowo 9	m ²	200	II
9.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Chlebowo 12	m ²	90	II
10.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Chlebowo 15	m ²	3460	I
11.	Płyty faliste	Chlebowo 15	m ²	1920	III
12.	Płyty faliste	Chlebowo 22	m ²	210	II
13.	Płyty faliste	Chlebowo 22	m ²	120	III
14.	Płyty faliste	Chlebowo 18a	m ²	60	II
15.	Płyty faliste	Chlebowo 3	m ²	30	II
16.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Chlebowo 19	m ²	60	II
RAZEM:				7.097	

KRZYPNICA

Lp.	Nazwa wyrobu zawierająca azbest	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Stopień pilności / uwagi
1.	Płyty cementowo - azbestowe	Krzypnica 14	m ²	150	II
2.	Płyty dachowe cementowo - azbestowe	Krzypnica 14	m ²	50	II
3.	Płyty cementowo - azbestowe	Krzypnica 14	m ²	130	II
4.	Płyty dachowe cementowo - azbestowe	Krzypnica 16	m ²	110	II
5.	Płyty faliste	Krzypnica 21	m ²	180	II
6.	Płyty faliste	Krzypnica 24	m ²	80	II
7.	Płyty dachowe azbestowo - cementowe	Krzypnica 27	m ²	35	II
8.	Płyty faliste	Krzypnica 30	m ²	120	II
9.	Płyty dachowe cementowo - azbestowe	Krzypnica 32	m ²	40	II

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST DLA GMINY GRZYFINO NA LATA 2009 – 2032
- AKTUALIZACJA I -**

10.	Płyty faliste	Krzypnica 36	m ²	65	II
11.	Płyty faliste	Krzypnica 38	m ²	60	II
RAZEM:				1.020	

WYSOKA GRZYFIŃSKA

Lp.	Nazwa wyrobu zawierająca azbest	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Stopień pilności / uwagi
1.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Lipowa 1/1 Wysoka Gryfińska	m ²	70	II
2.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Lipowa 1/2 Wysoka Gryfińska	m ²	70	II
3.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Lipowa 1/3 Wysoka Gryfińska	m ²	70	II
4.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Lipowa ¼ Wysoka Gryfińska	m ²	70	II
5.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Lipowa 1/5 Wysoka Gryfińska	m ²	70	II
6.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Lipowa 2/1 Wysoka Gryfińska	m ²	70	II
7.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Lipowa 2/6 Wysoka Gryfińska	m ²	70	II
8.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Lipowa 5/1, 5/2 Wysoka Gryfińska	m ²	140	II
9.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Lipowa 6/1, 6/2 Wysoka Gryfińska	m ²	140	II
10.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Lipowa 7/1, 7/2, 7/3, 7/4, 7/5, 7/6 Wysoka Gryfińska	m ²	420	II
11.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Lipowa 3 Wysoka Gryfińska	m ²	960	II
12.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Lipowa 3 Wysoka Gryfińska	m ²	960	II
RAZEM:				3.050	

SOBIEMYŚL

Lp.	Nazwa wyrobu zawierająca azbest	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Stopień pilności / uwagi
1.	Płyty faliste	Sobiemysl 2	m ²	90	II
2.	Brak danych	Sobiemysl 2a	m ²	90	II
3.	Brak danych	Sobiemysl 8	m ²	60	II
4.	Brak danych	Sobiemysl 8a	m ²	60	II
5.	Płyty faliste	Sobiemysl 9	m ²	60	II
6.	Płyty faliste	Sobiemysl 9a	m ²	60	II
7.	Brak danych	Sobiemysl 10/2	m ²	60	II

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST DLA GMINY GRZYFINO NA LATA 2009 – 2032
- AKTUALIZACJA I -**

8.	Płyty faliste	Sobiemyśl 10/5	m ²	40	II
RAZEM:				520	

DRZENIN

Lp.	Nazwa wyrobu zawierająca azbest	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Stopień pilności / uwagi
1.	Płyty faliste	1-Maja 13 Drzenin	m ²	100	II
RAZEM:				100	

CZEPINO

Lp.	Nazwa wyrobu zawierająca azbest	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Stopień pilności / uwagi
1.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Podgórna 1 Czepino	m ²	840	II
2.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Widokowa Czepino	m ²	1850	II
3.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Morenowa 4 Czepino	m ²	520	II
4.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Morenowa 10 Czepino	m ²	960	II
5.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Gryfińska 7 Czepino	m ²	110	II
6.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Gryfińska 18 Czepino	m ²	480	II
7.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Gryfińska 21 Czepino	m ²	45	II
8.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Gryfińska 23/1 Czepino	m ²	50	II
9.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Gryfińska 33 Czepino	m ²	450	II
10.	Płyty faliste	Gryfińska 41 Czepino	m ²	180	II
11.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Gryfińska 67 Czepino	m ²	2110	II
12.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Gryfińska 65 Czepino	m ²	40	II
13.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Gryfińska 69 Czepino	m ²	100	II
14.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Gryfińska 79 Czepino	m ²	90	II
15.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Gryfińska 91 Czepino	m ²	160	II
16.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Grabowa 2 Czepino	m ²	120	II
17.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Piaskowa 1 Czepino	m ²	50	II
18.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Piaskowa 2 Czepino	m ²	420	II
19.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Morenowa 6a Czepino	m ²	95	II

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST DLA GMINY GRYFINO NA LATA 2009 – 2032
- AKTUALIZACJA I -**

20.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Gryfińska 43 Czepino	m ²	450	II
21.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Gryfińska 55 Czepino	m ²	220	II
RAZEM:				9.340	

GARDNO

Lp.	Nazwa wyrobu zawierająca azbest	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Stopień pilności / uwagi
1.	Płyty faliste	Żeliszawiecka 10/1, 10/2 Gardno	m ²	120	II
2.	Płyty faliste	Niepodległości 5/1 Gardno	m ²	100	II
3.	Płyty faliste	Pyrzycka 12 Gardno	m ²	180	II
4.	Płyty faliste	Pyrzycka 10 Gardno	m ²	50	II
5.	Płyty faliste	Pyrzycka 10 Gardno	m ²	160	II
6.	Płyty faliste	Pyrzycka 6/1 Gardno	m ²	100	II
7.	Brak danych	Krótką 1 Gardno	m ²	260	II
8.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Żeliszawiecka 18/1 Gardno	m ²	75	II
RAZEM:				1.033	

SZCZAWNO

Lp.	Nazwa wyrobu zawierająca azbest	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Stopień pilności / uwagi
1.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Szczawno 1	m ²	1100	II
2.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Szczawno 4	m ²	200	I
3.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Szczawno 4	m ²	540	II
RAZEM:				1.840	

STARE BRYNKI

Lp.	Nazwa wyrobu zawierająca azbest	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Stopień pilności / uwagi
1.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Stare Brynki 3	m ²	220	II
2.	Płyty faliste dachowe	Stare Brynki 4	m ²	80	II
3.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Stare Brynki 6/1	m ²	80	II
4.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Stare Brynki 6/2	m ²	80	II

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST DLA GMINY GRZYFINO NA LATA 2009 – 2032
- AKTUALIZACJA I -**

5.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Stare Brynki 6/3	m ²	80	II
6.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Stare Brynki 7	m ²	220	II
7.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Stare Brynki 16	m ²	110	II
8.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Stare Brynki 18	m ²	110	II
9.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Stare Brynki 19/1	m ²	25	II
10.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Stare Brynki 28/1	m ²	60	II
11.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Stare Brynki 28/1	m ²	80	II
12.	Płyty faliste dachowe	Stare Brynki 28/2	m ²	60	II
13.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Stare Brynki 32	m ²	220	II
14.	Brak danych	Stare Brynki	m ²	8000	II
15.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Raczki 1	m ²	120	II
RAZEM:				9.545	

BARTKOWO

Lp.	Nazwa wyrobu zawierająca azbest	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Stopień pilności / uwagi
1.	Płyty faliste	Bartkowo 1	m ²	130	II
2.	Brak danych	Bartkowo 1	m ²	80	II
3.	Brak danych	Bartkowo 1	m ²	25	II
4.	Brak danych	Bartkowo 1	m ²	80	II
5.	Płyty dachowe faliste	Bartkowo 2	m ²	35	II
6.	Płyty dachowe faliste	Bartkowo 4	m ²	20	II
7.	Płyty dachowe faliste	Bartkowo 4	m ²	120	II
8.	Płyty dachowe faliste	Bartkowo 7	m ²	50	II
9.	Płyty dachowe faliste	Bartkowo 7	m ²	120	II
10.	Płyty dachowe faliste	Bartkowo 10	m ²	220	II
11.	Płyty dachowe faliste	Bartkowo 10	m ²	100	II
12.	Płyty dachowe faliste	Bartkowo 17	m ²	95	II
13.	Brak danych	Bartkowo 25	m ²	300	II
14.	Płyty dachowe faliste	Bartkowo 25	m ²	480	II
15.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Bartkowo 5	m ²	120	II
RAZEM:				1.975	

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST DLA GMINY GRYFINO NA LATA 2009 – 2032
- AKTUALIZACJA I -**

ŻÓRAWIE

Lp.	Nazwa wyrobu zawierająca azbest	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Stopień pilności / uwagi
1.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Żórawie 27	m ²	100	II
2.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Żórawie 27	m ²	120	III
3.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Żórawie 32	m ²	80	II
4.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Żórawie 33	m ²	120	II
5.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Żórawie 35	m ²	160	II
6.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Żórawie 29	m ²	120	II
RAZEM:				700	

DOŁGIE

Lp.	Nazwa wyrobu zawierająca azbest	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Stopień pilności / uwagi
1.	Płyty faliste dachowe	Dołgie 5	m ²	170	II
2.	Płyty dachowe cementowo - azbestowe	Dołgie 30/3	m ²	160	III
3.	Brak danych	Dołgie 34/1	m ²	25	II
4.	Brak danych	Dołgie 34/2	m ²	25	II
5.	Brak danych	Dołgie 38	m ²	15	II
6.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Dołgie 30/1	m ²	65	II
7.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Dołgie 30/2	m ²	90	II
8.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Dołgie 5/2	m ²	80	II
9.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Dołgie 11/2	m ²	100	II
10.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Dołgie 11/1	m ²	120	II
11.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Dołgie 6/2	m ²	200	II
12.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Dołgie 20	m ²	200	II
13.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Dołgie 30/4	m ²	70	II
RAZEM:				1.320	

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST DLA GMINY GRZYFINO NA LATA 2009 – 2032
- AKTUALIZACJA I -**

BORZYM

Lp.	Nazwa wyrobu zawierająca azbest	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Stopień pilności / uwagi
1.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Borzym 1	m ²	80	II
2.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Borzym 1	m ²	70	III
3.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Borzym 2	m ²	180	III
4.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Borzym 2	m ²	320	II
5.	Płyty faliste	Borzym 3	m ²	160	II
6.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Borzym 7	m ²	95	II
7.	Płyty faliste	Borzym 20	m ²	80	II
8.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Borzym 20	m ²	245	II
9.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Borzym 22	m ²	120	II
10.	Płyty faliste	Borzym 23	m ²	200	II
11.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Borzym 24	m ²	120	II
12.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Borzym 29	m ²	135	II
13.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Borzym 29	m ²	140	II
14.	Płyty faliste	Borzym 31	m ²	310	II
15.	Płyty faliste	Borzym 33	m ²	360	II
16.	Płyty faliste	Borzym 35	m ²	470	II
17.	Płyty faliste	Borzym 37	m ²	155	II
18.	Płyty faliste	Borzym 39	m ²	140	II
19.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Borzym 45	m ²	150	III
20.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Borzym 59	m ²	40	II
21.	Płyty faliste	Borzym 63	m ²	300	II
22.	Płyty faliste	Borzym 67	m ²	40	II
23.	Płyty faliste	Borzym 69	m ²	140	II
24.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Borzym 71a	m ²	80	III
25.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Borzym 75	m ²	180	II
26.	Płyty faliste	Borzym 83	m ²	100	II
27.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Borzym 85	m ²	250	II
28.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Borzym 65	m ²	60	II

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST DLA GMINY GRZYFINO NA LATA 2009 – 2032
- AKTUALIZACJA I -**

29.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Borzym 46	m ²	180	II
30.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Borzym 81	m ²	50	II
31.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Borzym 87	m ²	30	II
RAZEM:				4.970	

ŻÓRAWKI

Lp.	Nazwa wyrobu zawierająca azbest	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Stopień pilności / uwagi
1.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Jaśminowa 54 Żórawki	m ²	1190	II
2.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Brzozowa 1 Żórawki	m ²	215	II
RAZEM:				1.405	

WŁODKOWIECE, ZABORZE

Lp.	Nazwa wyrobu zawierająca azbest	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Stopień pilności / uwagi
1.	Brak danych	Włodkowice 2	m ²	70	II
2.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Włodkowice 7	m ²	60	II
3.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Włodkowice 5	m ²	110	II
4.	Płyty faliste	Włodkowice 5	m ²	460	II
5.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Włodkowice 4	m ²	110	II
6.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Włodkowice 6	m ²	180	II
7.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Zaborze 2	m ²	60	II
8.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Zaborze 4	m ²	350	II
9.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Zaborze 5	m ²	80	II
RAZEM:				1.480	

MIELENKO

Lp.	Nazwa wyrobu zawierająca azbest	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Stopień pilności / uwagi
1.	Płyty faliste	Mielenko 1	m ²	80	II
2.	Płyty faliste	Mielenko 1	m ²	30	II
3.	Płyty faliste	Mielenko 4	m ²	120	II
4.	Płyty faliste	Mielenko 5	m ²	555	II

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST DLA GMINY GRZYFINO NA LATA 2009 – 2032
- AKTUALIZACJA I -**

5.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Mielenko 8	m ²	360	II
6.	Płyty faliste	Mielenko 10	m ²	250	II
7.	Płyty faliste	Mielenko 10	m ²	75	II
8.	Płyty faliste	Mielenko 15	m ²	85	II
9.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Mielenko 16	m ²	40	II
10.	Brak danych	Mielenko 19	m ²	180	II
11.	Płyty faliste	Mielenko 19	m ²	240	II
12.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Mielenko 20	m ²	310	II
13.	Płyty faliste	Mielenko 20	m ²	120	II
14.	Płyty dachowe azbestowo - cementowe	Mielenko 20	m ²	60	II
15.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Mielenko 20	m ²	65	II
16.	Brak danych	Mielenko 22	m ²	70	II
17.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Mielenko 26	m ²	60	II
18.	Płyty faliste	Mielenko 27	m ²	200	II
19.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Mielenko 30	m ²	160	II
20.	Płyty faliste dachowe	Mielenko 32	m ²	70	II
21.	Płyty faliste dachowe	Mielenko 32	m ²	100	II
22.	Płyty faliste	Mielenko 41	m ²	280	II
RAZEM:				3.510	

SOBIERADZ

Lp.	Nazwa wyrobu zawierająca azbest	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Stopień pilności / uwagi
1.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Sobieradz 1	m ²	460	II
2.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Sobieradz 6	m ²	270	II
3.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Sobieradz 7	m ²	120	II
4.	Płyty faliste dachowe	Sobieradz 7	m ²	200	II
5.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Sobieradz 9	m ²	240	II
6.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Sobieradz 11	m ²	380	II
7.	Płyty faliste	Sobieradz 20	m ²	320	II
8.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Sobieradz 20a	m ²	460	II
9.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Sobieradz 21	m ²	400	II

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST DLA GMINY GRZYFINO NA LATA 2009 – 2032
- AKTUALIZACJA I -**

10.	Płyty faliste dachowe	Sobieradz 23	m ²	230	II
11.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Sobieradz 25	m ²	200	II
12.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Sobieradz 27	m ²	460	II
13.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Sobieradz 27	m ²	295	II
14.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Sobieradz 28	m ²	60	II
15.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Sobieradz 35	m ²	220	II
16.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Sobieradz 37	m ²	290	II
17.	Płyty faliste	Sobieradz 39	m ²	200	II
18.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Sobieradz 40	m ²	450	II
19.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Sobieradz 41	m ²	250	II
20.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Sobieradz 42	m ²	60	II
21.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Sobieradz 43	m ²	440	II
22.	Płyty dachowe azbestowo - cementowe	Sobieradz 43	m ²	270	II
23.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Sobieradz 45	m ²	130	II
24.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Sobieradz 45	m ²	250	II
25.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Sobieradz 46	m ²	220	II
26.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Sobieradz 47	m ²	180	II
27.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Sobieradz 47	m ²	300	II
28.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Sobieradz 48	m ²	300	II
29.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Sobieradz 50	m ²	250	II
30.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Sobieradz 54	m ²	150	II
31.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Sobieradz 56	m ²	30	II
32.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Sobieradz 63	m ²	600	II
RAZEM:				8.685	

DĘBCE, ŻABNICA

Lp.	Nazwa wyrobu zawierająca azbest	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Stopień pilności / uwagi
1.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Długa 2 Żabnica	m ²	126	II
2.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Długa 6 Żabnica	m ²	95	II

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST DLA GMINY GRYFINO NA LATA 2009 – 2032
- AKTUALIZACJA I -**

3.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	3 Maja 8 Żabnica	m ²	90	II
4.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	3 Maja 12 Żabnica	m ²	160	II
5.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	3 Maja 15a Żabnica	m ²	80	II
6.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Szkolna 1 Żabnica	m ²	90	II
7.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Szkolna 7 Żabnica	m ²	150	II
8.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Szkolna 14 Żabnica	m ²	60	II
9.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Szkolna 23 Żabnica	m ²	50	II
10.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Szkolna 28 Żabnica	m ²	130	II
11.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Dębce 3	m ²	40	II
12.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Dębce 6	m ²	60	II
13.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Dębce 7/2	m ²	80	II
14.	Płyty faliste azbestowo - cementowe	Dębce 8	m ²	60	II
RAZEM:				1.118	

ZAŁĄCZNIK 2. Informacja o rodzaju, ilości i miejscach występowania azbestu i wyrobów z azbestu stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska – nieruchomości będące własnością osób prawnych lub pozostające w ich zarządzie, w tym wspólnot mieszkaniowych

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST DLA GMINY GRYFINO NA LATA 2009 – 2032
- AKTUALIZACJA I -**

GRYFINO

Lp.	Właściciel / Zarządca	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Stopień pilności / uwagi
1.	PKP	Kolejowa 74 - 100 Gryfino	m ²	370	II
2.	Centrala Nasienna	Czechosłowacka 2 74 - 100 Gryfino	m ²	2825	II
3.	Centrala Nasienna	Czechosłowacka 2 74 - 100 Gryfino	m ²	360	II
4.	GS Gryfino / Ekowoda	Czechosłowacka 2 74 - 100 Gryfino	m ²	25	II
5.	GS Gryfino	Czechosłowacka 2 74 - 100 Gryfino	m ²	90	II
6.	GS Gryfino	Czechosłowacka 2 74 - 100 Gryfino	m ²	100	II
7.	Gmina Gryfino	Wodna 15 74 - 100 Gryfino	m ²	60	II
8.	Międzyszkolny Ośrodek Sportu	Łużycka 74 - 100 Gryfino	m ²	180	II
9.	Pracownicze Ogrody Działkowe	Armii Krajowej 74 - 100 Gryfino	m ²	700	II
10.	Pracownicze Ogrody Działkowe	Czechosłowacka 74 - 100 Gryfino	m ²	660	II
11.	Pracownicze Ogrody Działkowe	Wojska Polskiego 74 - 100 Gryfino	m ²	310	II
12.	Ośrodek Wypoczynku i Rekreacji	Sportowa 1 74 - 100 Gryfino	m ²	180	II
RAZEM:				5.860	

PNIEWO

Lp.	Właściciel / Zarządca	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Stopień pilności / uwagi
1.	SKR Pniewo	Gryfińska 24 Pniewo	m ²	1200	II
RAZEM:				1.200	

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST DLA GMINY GRZYFINO NA LATA 2009 - 2032
- AKTUALIZACJA I -**

SOBIEMYŚL

Lp.	Właściciel / Zarządca	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Stopień pilności / uwagi
1.	Własność wspólna	Sobiemyśl 10	m ²	150	II
2.	Wspólnota mieszkaniowa	Sobiemyśl 15, 15a	m ²	545	II
3.	Wspólnota mieszkaniowa	Sobiemyśl 16, 16a	m ²	545	II
4.	Wspólnota mieszkaniowa	Sobiemyśl 17, 17a	m ²	545	II
5.	Wspólnota mieszkaniowa	Sobiemyśl 18, 18a	m ²	545	II
RAZEM:				2.330	

Drzenin

Lp.	Właściciel / Zarządca	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Stopień pilności / uwagi
1.	SCANPOL	1 Maja 6/1 Drzenin	m ²	700	II
2.	SCANPOL	1 Maja 6/1 Drzenin	m ²	1200	II
3.	SCANPOL	1 Maja 6/1 Drzenin	m ²	200	II
RAZEM:				2.100	

GARDNO

Lp.	Właściciel / Zarządca	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Stopień pilności / uwagi
1.	Dzierżawa - AGRO - RA Gardno	Żeliszawiecka 8 Gardno	m ²	2950	II
2.	Dzierżawa - AGRO - RA Gardno	Żeliszawiecka 8 Gardno	m ²	2000	III
3.	Dzierżawa - AGRO - RA Gardno	Żeliszawiecka 8 Gardno	m ²	3210	II
4.	Wspólnota mieszkaniowa	Niepodległości 13-17 Gardno	m ²	800	II
RAZEM:				8.960	

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST DLA GMINY GRZYFINO NA LATA 2009 – 2032
- AKTUALIZACJA I -**

STARE BRYNKI

Lp.	Właściciel / Zarządca	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Stopień pilności / uwagi
1.	budynek kaplicy	Stare Brynki 26/3	m ²	50	II
2.	Dzierżawa - ODRA LAND	Stare Brynki	m ²	4000	II
RAZEM:				4050	

DOŁGIE

Lp.	Właściciel / Zarządca	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Stopień pilności / uwagi
1.	Współwłasność	Dołgie 18	m ²	180	II
2.	Wspólnota mieszkaniowa	Dołgie 18/1 - 18/6	m ²	466	III
3.	Współwłasność	Dołgie 28-26	m ²	180	II
4.	Dzierżawa - MAX BOGL	Dołgie 13	m ²	1570	II
5.	Dzierżawa - MAX BOGL	Dołgie 13	m ²	1920	I
6.	Dzierżawa - MAX BOGL	Dołgie 13	m ²	480	
RAZEM:				4796	

BORZYM

Lp.	Właściciel / Zarządca	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość	Stopień pilności / uwagi
1.	ALP	Borzym 18	m ²	70	III
RAZEM:				70	

ZAŁĄCZNIK 3. Informacje praktyczne

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾ I MIEJSCU ICH WYKORZYSTYWANIA

1. Miejsce, adres.....
2. Właściciel/zarządca/użytkownik*):
  - a) osoba prawna - nazwa, adres .....
  - b) osoba fizyczna - imię, nazwisko i adres .....
3. Tytuł własności .....
4. Nazwa, rodzaj wyrobu²⁾ .....
5. Ilość (m², tony)³⁾ .....
6. Przydatność do dalszej eksploatacji⁴⁾ .....
7. Przewidywany termin usunięcia wyrobu:
  - a) okresowej wymiany z tytułu zużycia wyrobu⁵⁾ .....
  - b) całkowitego usunięcia niebezpiecznych materiałów i substancji .....
8. Inne istotne informacje

.....
(podpis)

Data.....

Objaśnienia:

*1) Niepotrzebne skreślić.

¹⁾ Za wyrób zawierający azbest uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1% azbestu.

²⁾ Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier, tektura,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura.

³⁾ Podać podstawę zapisu (np. dokumentacja techniczna, pomiar z natury).

⁴⁾ Według "Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest" - załącznik nr 1 do rozporządzenia ministra właściwego do spraw gospodarki w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest.

⁵⁾ Na podstawie corocznego rozporządzenia ministra właściwego do spraw gospodarki w sprawie dopuszczenia wyrobów zawierających azbest do produkcji lub do wprowadzenia na polski obszar celny.

⁶⁾ Np. informacja o oznaczeniu na planie sytuacyjnym terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest.

**INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾, KTÓRYCH
WYKORZYSTYWANIE ZOSTAŁO ZAKOŃCZONE**

1. Miejsce, adres .....
2. Właściciel/zarządca^{*)}:
  - a) osoba prawna - nazwa, adres, ...
  - b) osoba fizyczna - imię, nazwisko i adres .....
3. Tytuł własności .....
4. Nazwa, rodzaj wyrobu²⁾ .....
5. Ilość (m², tony)³⁾ .....
6. Rok zaprzestania wykorzystywania wyrobów .....
7. Planowane usunięcia wyrobów: .....

  - a) sposób .....
  - b) przez kogo .....
  - c) termin .....

8. Inne istotne informacje⁴⁾ .....

.....
(podpis)

Data.....

OCENA STANU I MOŻLIWOŚCI BEZPIECZNEGO UŻYTKOWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

Obiekt budowlany/urządzenie budowlane .....

Adres obiektu budowlanego/urządzenia budowlanego .....

Pomieszczenie: .....

Rodzaj wyrobu: .....

Grupa /Nr	Wyrób - rodzaj	Ocena	Przyjęta punktacja
I. Sposób zastosowania azbestu			
1.	Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret)		30
2.	Tynk zawierający azbest		30
3.	Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. < 1.000 kg/m ³)		25
4.	Pozostałe wyroby z azbestem		10
II. Rodzaj azbestu			
5.	Azbest chryzotyłowy		5
6.	Inny azbest (np. krokidolit)		15
III. Struktura powierzchni wyrobu z azbestem			
7.	Rozluźniona (naruszona) struktura włókien		30
8.	Mocna struktura włókien, lecz bez albo z niewystarczającą powłoką farby zewnętrznej		10
9.	Pomalowana i nieuszkodzona powłoka zewnętrzna		0
IV. Stan zewnętrzny wyrobu z azbestem			
10.	Duże uszkodzenia		30 ³⁾
11.	Małe uszkodzenia		10 ⁴⁾
12.	Brak		0
V. Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem			
13.	Wyrób jest przedmiotem jakichś prac		15
14.	Wyrób przez bezpośrednią dostępność narażony na uszkodzenia (do wysokości 2 m)		10
15.	Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne		10
16.	Wyrób narażony na wstrząsy i drgania		10
17.	Wyrób narażony na działanie czynników atmosferycznych (na zewnątrz obiektu)		10
18.	Wyrób znajduje się w zasięgu silnych ruchów powietrza		10
19.	Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne		0
VI. Wykorzystanie pomieszczenia			
20.	Regularnie przez dzieci, młodzież lub sportowców		35
21.	Trwałe lub częste przebywanie w pomieszczeniach innych osób		30
22.	Czasowo wykorzystywane pomieszczenie		20
23.	Rzadko wykorzystywane pomieszczenie		10
VII. Usytuowanie wyrobu			
24.	Bezpośrednio w pomieszczeniu		30
25.	Za zawieszonym, nieszczelnym sufitem lub innym pokryciem		25
26.	W systemie wywietrzania pomieszczenia (kanały wentylacyjne)		25
27.	Za zawieszonym szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym		10

Suma punktów oceny .....

Stopień pilności I 65 i więcej punktów
(wymiana lub naprawa wymagana bezzwłocznie)

Stopień pilności II powyżej 35 do 60
punktów
(ponowna ocena wymagana w czasie do 1 roku)

Stopień pilności III do 35 punktów
(ponowna ocena w terminie do 5 lat)

UWAGA: podkreślić należy tylko jedną pozycję w grupie, jeśli wystąpi więcej niż jedna, podkreślić należy najwyższą punktację. Zsumować ilość punktów, ustalić ocenę końcową i stopień pilności.

.....
Oceniający (nazwisko i imię)

.....
Właściciel / Zarządca

Adres

Data.....

-
- 1) Według klasyfikacji wyrobów przyjętych w sprawozdaniu rocznym - załącznik nr 2 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, poz. 1876).
  - 2) Zgodnie z inwentaryzacją i sprawozdaniem rocznym - § 7 wymienionego w odnośniku 1 rozporządzenia.
  - 3) Duże uszkodzenia - widoczne pęknięcia lub ubytki na powierzchni równej lub większej niż 3% powierzchni wyrobu.
  - 4) Małe uszkodzenia - brak widocznych pęknięć, a ubytki na powierzchni mniejszej niż 3% powierzchni wyrobu.

* należy wypełnić oddzielnie dla każdego obiektu budowlanego

